

Právní a ekonomické aspekty ochrany spotřebitele na trhu s potravinami

Bc. Ivana Mikulčáková

Diplomová práce
2018

 Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta managementu a ekonomiky

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta managementu a ekonomiky
Ústav regionálního rozvoje, veřejné správy a práva
akademický rok: 2017/2018

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Bc. Ivana Mikulčáková**
Osobní číslo: **M15602**
Studijní program: **N6202 Hospodářská politika a správa**
Studijní obor: **Veřejná správa a regionální rozvoj**
Forma studia: **kombinovaná**

Téma práce: **Právní a ekonomické aspekty ochrany spotřebitele na trhu s potravinami**

Zásady pro vypracování:

Úvod

Definujte cíle práce a použité metody zpracování práce.

I. Teoretická část

- Vymezte právní a institucionální rámec ochrany spotřebitele na trhu s potravinami v EU a ČR.
- Charakterizujte nejdůležitější ekonomické aspekty ochrany spotřebitele na trhu s potravinami v ČR.

II. Praktická část

- Analyzujte nejčastější problémy spotřebitelů na trhu s potravinami pomocí dotazníkového šetření.
- Na základě dotazníkového šetření vyhodnoťte hlavní problémy na potravinářském trhu a jeho ekonomické dopady na spotřebitele.
- Vypracujte návrh opatření na zlepšení postavení spotřebitele na trhu s potravinami.

Závěr

Rozsah diplomové práce: cca 70
Rozsah příloh:
Forma zpracování diplomové práce: tištěná/elektronická

Seznam odborné literatury:

- HOROVÁ, Olga.** Ochrana spotřebitele po vstupu do Evropské unie. 1. vyd. Praha: Oeconomica, 2006, 185 s. ISBN 80-245-1106-1.
HULVA, Tomáš. Ochrana spotřebitele. 1. vyd. Praha: ASPI Publishing, 2004, 452 s. ISBN 80-7357-064-5.
CHALMERS, Damian, Gareth DAVIES and Giorgio MONTI. European Union law: cases and materials. 2nd ed. Cambridge: Cambridge University Press, 2010, 1116 s. ISBN 978-0-521-12151-4.
SCHIFFMAN, Leon G. and Leslie Lazar KANUK. Consumer behavior. 9th ed. Upper Saddle River, N.J.: Pearson/Prentice Hall, 2007, 71 s. ISBN 0-13-186960-4.
ZDRAŽIL, Miloš. O ochraně spotřebitele. 1. vyd. Praha: Linde Praha, 2000, 231 s. ISBN 80-7201-240-1.

Vedoucí diplomové práce: **JUDr. Jiří Zicha, Ph.D.**
Ústav regionálního rozvoje, veřejné správy a práva
Datum zadání diplomové práce: **15. prosince 2017**
Termín odevzdání diplomové práce: **17. dubna 2018**

Ve Zlině dne 15. prosince 2017

doc. Ing. David Tuček, Ph.D.
děkan

RNDr. Pavel Bednář, Ph.D.
ředitel ústavu

PROHLÁŠENÍ AUTORA BAKALÁŘSKÉ/DIPLOMOVÉ PRÁCE

Prohlašuji, že

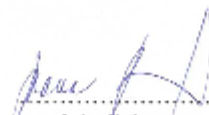
- beru na vědomí, že odevzdáním diplomové/bakalářské práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby;
- beru na vědomí, že diplomová/bakalářská práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému dostupná k prezenčnímu nahlédnutí, že jeden výtisk diplomové/bakalářské práce bude uložen na elektronickém nosiči v příruční knihovně Fakulty managementu a ekonomiky Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně;
- byl/a jsem seznámen/a s tím, že na moji diplomovou/bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3;
- beru na vědomí, že podle § 60 odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- beru na vědomí, že podle § 60 odst. 2 a 3 autorského zákona mohu užít své dílo – diplomovou/bakalářskou práci nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s přípuštění-li tak licenční smlouva uzavřená mezi mnou a Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně s tím, že vyrovnání případného přiměřeného příspěvku na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše) bude rovněž předmětem této licenční smlouvy;
- beru na vědomí, že pokud bylo k vypracování diplomové/bakalářské práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tedy pouze k nekomerčnímu využití), nelze výsledky diplomové/bakalářské práce využít ke komerčním účelům;
- beru na vědomí, že pokud je výstupem diplomové/bakalářské práce jakýkoliv softwarový produkt, považuji se za součást práce rovněž i zdrojové kódy, popř. soubory, ze kterých se projekt skládá. Neodevzdání této součásti může být důvodem k neobhájení práce.

Prohlašuji,

1. že jsem na diplomové/bakalářské práci pracoval samostatně a použitou literaturu jsem citoval. V případě publikace výsledků budu uveden jako spoluautor.
2. že odevzdaná verze diplomové/bakalářské práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

Ve Zlíně 16.04.2018

Jméno a příjmení: ...Ivana Mikulčáková.....

podpis diplomanta

ABSTRAKT

Cílem diplomové práce je návrh opatření na zlepšení postavení spotřebitele na trhu s potravinami. V teoretické části práce je popsána platná legislativa na ochranu spotřebitele jak na území České republiky, tak platná na území Evropské unie. Dále se práce zabývá popisem státních a nestátních organizací na ochranu spotřebitele.

Na základě dotazníkového šetření jsou zjištěny nejčastější problémy spotřebitelů. Analýzou výsledků dotazníkového šetření byly vyhodnoceny hlavní problémy na potravinářském trhu a jeho dopady a vypracován návrh opatření na zlepšení postavení spotřebitelů na trhu s potravinami.

Klíčová slova:

spotřebitel, ochrana spotřebitele, potraviny, značky kvality, dotazníkové šetření, analýza, návrh opatření

ABSTRACT

The goal of the thesis is to propose measures to improve consumer position in the food market. In the theoretical part of the thesis, the current consumer protection legislation valid in the Czech Republic and in the area of the European Union is described. Furthermore, the thesis deals with the description of state and non-governmental organizations for consumer protection.

Based on a questionnaire survey, the most common consumer problems are identified. Analyzing the results of the questionnaire survey, the main problems of the food market and its impacts were assessed and a proposal for measures to improve the position of consumers in the food market was developed.

Key words:

consumer, consumer protection, food, quality labels, questionnaire survey, analysis, measures proposal

Poděkování

Tímto bych chtěla poděkovat vedoucímu práce JUDr. Jiřímu Zíchovi, PhD., za jeho cenné rady a připomínky.

Prohlašuji, že odevzdaná verze diplomové práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

OBSAH

ÚVOD	9
I TEORETICKÁ ČÁST	10
1 CÍLE PRÁCE A POUŽITÉ METODY ZPRACOVÁNÍ PRÁCE	11
1.1 CÍLE PRÁCE	11
1.2 POUŽITÉ METODY ZPRACOVÁNÍ PRÁCE.....	11
2 PRÁVNÍ RÁMEC OCHRANY SPOTŘEBITELE NA TRHU S POTRAVINAMI V EU A ČR	13
2.1 VÝVOJ PRÁVA NA OCHRANU SPOTŘEBITELE V EU.....	13
2.1.1 Základní právní předpisy oblasti ochrany spotřebitele v EU	14
2.2 VÝVOJ PRÁVA NA OCHRANU SPOTŘEBITELE V ČR.....	17
2.2.1 Základní právní předpisy oblasti ochrany spotřebitele v ČR.....	18
3 ORGANIZACE NA PODPORU OCHRANY SPOTŘEBITELE	21
3.1 STÁTNÍ ORGANIZACE NA PODPORU OCHRANY SPOTŘEBITELE	21
3.2 NESTÁTNÍ SPOTŘEBITELSKÉ ORGANIZACE	24
3.3 EVROPSKÝ ÚŘAD PRO BEZPEČNOST POTRAVIN (EFSA).....	26
4 HLAVNÍ EKONOMICKÉ ASPEKTY OCHRANY SPOTŘEBITELE NA POTRAVINÁŘSKÉM TRHU	27
4.1 ZNAČENÍ	27
4.2 CENA A KVALITA.....	28
4.3 KONTROLNÍ ČINNOSTI V ČESKÉ REPUBLICE.....	30
II PRAKTICKÁ ČÁST	37
5 DOTAZNÍKOVÉ ŠETŘENÍ	38
5.1 VÝSLEDKY DOTAZNÍKOVÉHO ŠETŘENÍ	38
5.2 KONTROLNÍ ČINNOST SZPI	50
5.3 SOUHRN HLAVNÍCH PROBLÉMŮ IDENTIFIKOVANÝCH V DOTAZNÍKOVÉM ŠETŘENÍ NA POTRAVINÁŘSKÉM TRHU A EKONOMICKÉ DOPADY NA SPOTŘEBITELE	53
6 NÁVRH OPATŘENÍ NA ZLEPŠENÍ POSTAVENÍ SPOTŘEBITELE NA TRHU S POTRAVINAMI	55
6.1 ZNAČENÍ POTRAVIN A VÝŠE UKLÁDANÝCH SANKCÍ.....	55
6.2 ZAŘAZENÍ DVOJÍ KVALITY POTRAVIN NA SEZNAM NEKALÝCH OBCHODNÍCH PRAKTIK	56
6.3 ZVÝŠENÍ SPOTŘEBITELSKÉ INFORMOVANOSTI.....	57
ZÁVĚR	59
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	60
SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK	65

SEZNAM GRAFŮ	66
SEZNAM PŘÍLOH.....	67

ÚVOD

Ochrana spotřebitele na trhu s potravinami je téma, které se dotýká téměř každého obyvatele České republiky. Potraviny jsou základní lidskou potřebou a jejich bezpečnost by měla být prvořadá. Z mnoha zdrojů jsou takřka denně zaznamenávány směrem ke spotřebitelům informace o závadných, falšovaných nebo nebezpečných potravinách. Tento fakt sehrál při výběru tématu největší roli.

Cílem této práce je úvod do problematiky ochrany spotřebitele. Teoretická část se zabývá popisem a vývojem právních předpisů v rámci České republiky a v rámci Evropské unie, a popisem institucionálního rámce na ochranu spotřebitele.

Další část je věnována hlavním ekonomickým aspektům ochrany spotřebitele. Věnuje se nejčastějším problémům spotřebitelů na potravinovém trhu jako je falšování potravin, jejich dvojí kvalita a nekalé obchodní praktiky ze stran výrobců a prodejců. Z analýzy závěrečných zpráv Státní zemědělské a potravinářské inspekce jako nejdůležitější kontrolní instituce na trhu s potravinami, jsou vyhodnoceny výsledky kontrol proběhlých v letech 2014 – 2016.

Dotazníkové šetření bylo zaměřeno na povědomí respondentů o základních právních předpisech a o kontrolních institucích a jejich činnostech. Dále bylo zjišťováno postavení spotřebitele na trhu s potravinami a potřeba změny tohoto postavení. Dalším aspektem dotazníkového šetření byla výše pokut ukládaných výrobcům či prodejcům potravin a výrobků z nich.

Praktická část práce se věnuje návrhům opatření na posílení postavení spotřebitele na trhu s potravinami. První návrh se věnuje značení potravin a výši udělovaných pokut za zjištěná pochybení. Druhý návrh je zaměřen na dvojí kvalitu potravin, které se aktuálně věnuje také Evropská komise. Třetím návrhem opatření je projekt na zvýšení informovanosti spotřebitelů cílený převážně na středoškolskou mládež, která je již částečně v roli spotřebitelů.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 CÍLE PRÁCE A POUŽITÉ METODY ZPRACOVÁNÍ PRÁCE

V této úvodní části své práce se budu zabývat popisem cílů, kterých chci ve své práci dosáhnout. Dále budu popisovat metody, které ke zpracování práce použiji.

1.1 Cíle práce

Hlavní cíl práce se zaměřuje na popis postavení spotřebitele na trhu s potravinami, analýzu jeho nejčastějších problémů a jejich ekonomický dopad na spotřebitele. Je nutné definování právního rámce ochrany spotřebitele. Právní rámec je tvořen základními právními předpisy na ochranu spotřebitele v EU a legislativou na ochranu spotřebitele platnou pro Českou republiku a také.

Je nutné popsat institucionální rámec ochrany spotřebitele, který je tvořen státními a nestátními organizacemi na ochranu spotřebitele. Zde bude následovat stručný popis jednotlivých organizací a oblast ochrany spotřebitele, na kterou se konkrétní organizace orientují.

Následuje popis hlavních ekonomických aspektů, se kterými se spotřebitelé na trhu s potravinami nejčastěji setkávají a popis výsledků kontrol naší nejdůležitější dozorové instituce v oblasti kontroly potravin, kterou je Státní zemědělská a potravinářská inspekce.

Z dotazníkového šetření vychází analýza nejčastějších problémů spotřebitelů na trhu s potravinami, na základě které následuje vypracování návrhu opatření na zlepšení postavení spotřebitele na trhu s potravinami.

1.2 Použité metody zpracování práce

Pro zpracování práce byly zvoleny dvě metody zpracování.

Analýza dokumentů - tato kvantitativní metoda je použita v teoretické části a zkoumá obsah dokumentů. Byly analyzovány dokumenty umístěné na webových stránkách ministerstva zemědělství, ministerstva práce a obchodu, státní zemědělské a potravinářské inspekce.

Dotazníkové šetření – jedná se o kvantitativní metodu k získání hromadných informací, která je použita v praktické části práce. Jedná se o efektivní techniku, která může postihnout veliký počet jedinců. (Disman, 2002, str. 141)

Definice základních pojmů

Na úvod je nutné definovat základní pojmy, které byly v práci použity.

spotřebitel – fyzická osoba, která nejedná v rámci své podnikatelské činnosti nebo v rámci samostatného výkonu svého povolání

prodávající – podnikatel, který spotřebiteli prodává výrobky nebo poskytuje služby

výrobce – podnikatel, který zhotovil výrobek anebo jeho součást, vytěžil prvotní surovinu nebo ji dále zpracoval, anebo který se za výrobce označil

dovozce – podnikatel, který uvede na trh výrobek z jiného než členského státu Evropské unie

dodavatel – každý další podnikatel, kteří přímo nebo prostřednictvím jiných podnikatelů dodal prodávajícímu výrobky

výrobek – věc, která je určena k nabídce spotřebiteli, včetně práv a závazků s touto věcí souvisejících

šarže – množství druhově totožných výrobků vyrobených za stejných podmínek (Horová, 2004)

balená potravina – potravina zabalená výrobcem a v nezměněném stavu určena konečnému spotřebiteli.

zabalená potravina – potravina zabalená mimo provozovnu výrobce a bez přítomnosti spotřebitele

2 PRÁVNÍ RÁMEC OCHRANY SPOTŘEBITELE NA TRHU S POTRAVINAMI V EU A ČR

2.1 Vývoj práva na ochranu spotřebitele v EU

Vznik Evropské unie začíná v roce 1951, kdy Belgie, Francie, Itálie, Lucembursko, Německo a Nizozemí podepsaly v Paříži Smlouvu o založení Evropského společenství uhlí a oceli. V roce 1957 tyto státy podepsaly v Římě smlouvy o vzniku Evropského hospodářského společenství a Evropského společenství pro atomovou energii. V roce 1967 byla podepsána dohoda o sloučení všech tří společenství, v roce 1968 došlo k zavedení celní unie. Společenství se začalo postupně rozšiřovat o další členy. V roce 1986 byl podepsán Jednotný evropský akt, v roce 1992 Smlouva o EU – Maastrichtská smlouva, v roce 1997 Amsterdamská smlouva a v roce 2000 Smlouva z Nice.

Téma ochrany spotřebitele se začalo řešit v 1975 přijetím Prvního spotřebitelského programu, kdy došlo ke schválení pěti základních práv spotřebitele:

- právo na ochranu zdraví a bezpečnosti
- právo na ochranu ekonomických zájmů
- právo na náhradu škody
- právo na informace
- právo na vzdělávání a zastoupení

V roce 1989 zřídila Evropská komise Úřad pro spotřebitelskou politiku. Ochrana spotřebitele je jako samostatná politika zavedena až v Maastrichtské smlouvě (Horová, 2004).

V roce 1985 přijalo Valné shromáždění OSN rezoluci č. 39/248, která doporučovala členským zemím:

- vytvořit směrnice na ochranu spotřebitele
- posilovat a rozvíjet silnou politiku ochrany spotřebitele
- stanovit priority ochrany spotřebitele v souladu s ekonomickou a sociální situací země. (Veber, 2007, str. 38)

2.1.1 Základní právní předpisy oblasti ochrany spotřebitele v EU

Ochrana spotřebitele je v problematice práva EU řešena na úrovni primárního i sekundárního práva. Primární právo tvoří zakládající smlouvy společenství, sekundární právo tvoří nařízení, směrnice, rozhodnutí a doporučení.

Nařízení - je závazný akt normativní povahy; je závazné pro území Společenství i pro jednotlivé členské státy

Směrnice - je právní akt stanovující cíl, který musejí všechny země EU splnit. Je však na jednotlivých zemích, jak formulují příslušné vnitrostátní zákony a jak těchto cílů dosáhnou. (Nařízení, směrnice a další právní akty)

Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1169/2011 o poskytování informací o potravinách spotřebitelům

Nařízením Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1169/2011 o poskytování informací o potravinách spotřebitelům, o změně nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1924/2006 a (ES) č. 1925/2006 a o zrušení směrnice Komise 87/250/EHS, směrnice Rady 90/496/EHS, směrnice Komise 1999/10/ES, směrnice Evropského parlamentu a Rady 2000/13/ES, směrnic Komise 2002/67/ES a 2008/5/ES a nařízení Komise (ES) č. 608/2004 je spotřebitelům zaručeno právo na informace v souvislosti s označováním potravin. Nařízení definuje povinně uváděné informace:

- název potraviny,
- seznam složek,
- seznam pomocných látek způsobujících alergie nebo nesnášenlivost použitých při výrobě nebo přípravě,
- množství určitých složek,
- čisté množství potraviny,
- datum minimální trvanlivosti nebo datum použitelnosti,
- zvláštní podmínky uchování nebo podmínky použití,
- jméno nebo obchodní název a adresa provozovatele potravinářského podniku,
- země původu,
- návod k použití
- výživové údaje.

Nařízení jmenuje potraviny, které jsou z tohoto označování vyjmuty, př. koření, byliny. (Nařízení č. 1169/2011)

Dále uvádí, že informace nesmí být pro spotřebitele zavádějící, ale musí být přesné, jasné a snadno srozumitelné. (EUR-Lex, 2011)

Nařízení Evropského Parlamentu a Rady (EU) č. 254/2014

Nařízení Evropského Parlamentu a Rady (EU) č. 254/2014 o víceletém programu pro spotřebitele na období 2014-2020 a o zrušení rozhodnutí č. 1926/2006/ES pojednává o víceletém programu pro spotřebitele na období 2014-2020 a pro toto období definuje čtyři cíle (Nařízení 254/2014):

- upevnit a zvýšit bezpečnost výrobků prostřednictvím účinného dozoru nad trhem v rámci celé Unie.
- informovat a vzdělávat spotřebitele, poskytovat podporu spotřebitelským organizacím
- zajištění respektování práv spotřebitelů prostřednictvím inteligentní regulace a zlepšením přístupu k jednoduché, účinné a účelné nápravě s nízkými náklady, včetně alternativními řešení sporů
- zlepšení vymáhání práv spotřebitelů prostřednictvím posilování spolupráce mezi vnitrostátními donucovacími orgány a podporou spotřebitelů formou poradenství.

Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 178/2002

Nařízení obsahuje základní ustanovení umožňující zajistit vysokou úroveň ochrany lidského zdraví a zájmů spotřebitelů, pokud jde o potraviny, zejména s přihlédnutím k rozmanitosti nabídky potravin včetně tradičních výrobků, a současně zajišťovat účinné fungování vnitřního trhu. Stanoví jednotné zásady a povinnosti, prostředky pro vytvoření silné vědecké základny, účinná organizační opatření a postupy, z nichž se má vycházet při rozhodování v otázkách bezpečnosti potravin a krmiv. Nařízením se zřizuje Evropský úřad pro bezpečnost potravin. (Nařízení 178/2002)

Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 852/2004

Nařízení definuje obecná pravidla pro hygienu potravin vztahující se na provozovatele potravinářských podniků. Stanovuje povinnost zajistit bezpečnost potravin v celém potravinovém řetězci. Zodpovědnost za bezpečnost potravin nese provozovatel potravinářského podniku. (Nařízení 852/2004)

Nařízení Komise (ES) č. 2073/2005 o mikrobiologických kritériích pro potraviny

Nařízení Komise (ES) č. 2073/2005 o mikrobiologických kritériích pro potraviny ukládá provozovatelům potravinářských podniků zajistit, aby potraviny splňovaly příslušná mikrobiologická kritéria ve všech fázích výroby, zpracování a distribuce potravin (Nařízení č. 2073/2005).

Nařízení Komise (ES) č. 1881/2006

Nařízení Komise (ES) č. 1881/2006, kterým se stanoví maximální limity některých kontaminujících látek v potravinách. Potraviny, které nesplňují maximální limity, se nesmějí používat jako potravinové složky.

Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1151/2012 o režimech jakosti zemědělských produktů a potravin

Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1151/2012 o režimech jakosti zemědělských produktů a potravin. Nařízení stanovuje pravidla pro označení produktů a potravin:

- chráněná označení původu
- chráněná zeměpisná označení
- zaručené tradiční speciality

Směrnice 2005/29/ES o nekalých obchodních praktikách

Směrnice 2005/29/ES o nekalých obchodních praktikách vůči spotřebitelům je v členských zemích EU platná od r. 2007 a jejím cílem je zákaz nekalých obchodních praktik v Evropské unii. Tento zákaz se týká jednání související s propagací, prodejem nebo dodávkou výrobku obchodníkem spotřebiteli (Směrnice 2005/29/ES).

Směrnice uděluje členským státům povinnost přijmout právní předpisy zaměřené na zajištěné účinného řešení a sankcí k boji proti nekalým obchodním praktikám (Vítová, Etlíková, 2017, s. 212). Jako obzvlášť nekalé obchodní praktiky uvádí klamavé obchodní praktiky a agresivní obchodní praktiky.

Směrnice 98/6/ES o ochraně spotřebitele při označování cen výrobků

Směrnice 98/6/ES o ochraně spotřebitele při označování cen výrobků nabízených spotřebiteli ukládá povinnost vyznačit u prodávaného zboží cenu, která musí být jednoznačná, snadno zjistitelná a čitelná.

Pro účely této směrnice se spotřebitelem rozumí fyzická osoba, která kupuje výrobek pro účely nespádající do její obchodní nebo pracovní činnosti (Směrnice 98/6/ES).

2.2 Vývoj práva na ochranu spotřebitele v ČR

„Když lidská společnost dospěla do stádia organizace v určitém státní útvaru, začala regulovat chování jednotlivců v této společnosti pro ni žádoucím způsobem. Pro růst bohatství a další rozmach státu byl vždy důležitý obchod. Uvedenou skutečnost si tyto státní útvary a společenství lidí uvědomovaly a snažily se prostřednictvím právních norem, státní mocí vyhlášených a jí také chráněných, zamezit takovým praktikám výrobců a obchodníků, které obchod poškozovaly a jeho rozvoj narušovaly. Vedle norem veřejného práva v oblasti ochrany spotřebitele existovaly normy soukromého práva, které byly součástí práva závazkového.“ (Zdražil, 2000, str. 7)

Ve středověku znalo odpovědnost za vady prodávané věci městské právo; zpočátku však byla známá pouze zodpovědnost za právní vady (prodávající při prodeji ručil, že neprodává kradenou věc). Do nástupu manufaktury regulovaly v rámci cechovní soustavy množství výrobků a jejich cenu cechovní předpisy. Po nástupu průmyslového výroby ztratily svůj význam a byly postupně rušeny. Pro Českou a Moravskou zemi vstoupil v roce 1859 v platnost rakouský živnostenský řád, který stanovil v zájmu ochrany spotřebitele povinnost při označování provozoven, při oceňování výrobků, při zajištění hygieny provozoven a obsahoval informační povinnosti u některých druhů zboží. Obsahoval také

kontrolní a sankční oprávnění. Živnostenský úřad měl právo dozoru, zabavení zboží a uzavření provozovny.

Od roku 1811 byla kupujícímu zajištěna ochrana všeobecným zákoníkem občanským, který upravoval práva a povinnosti smluvních stran. Na našem území platil zákoník do konce roku 1950, kdy ho nahradil občanský zákoník č. 141/1950 Sb.

Na přelomu 19. a 20. století byly vydány také různé veřejnoprávní předpisy na ochranu spotřebitele: př. zákon č. 26/1902 ř.z. o obchodu máslem, sýrem, přepuštěným máslem a vepřovým masem, zákon č. 210/1907 o obchodu vínem, vinným moštem a vinným rmutem. Do roku 1937 byl na našem území platný soubor právních předpisů upravujících výrobu a oběh potravin Codex alimentarius austriacus, který byl nahrazen Potravním kodexem československým. Tento kodex nahradily po roce 1948 státní podnikové a oborové normy. Od roku 1949 zajišťoval právo na ochranu spotřebitele zákon č. 160/1949 Sb., o vnitřním obchodě.

Soukromoprávní ochranu zajišťoval kupujícímu od 1.1.1951 občanský zákoník č. 141/1950 Sb. a občanský zákoník č. 40/1964 Sb, který byl od 1.1.2014 nahrazen občanským zákoníkem č. 89/2012 Sb. (Hulva, 2004, str. 24-25)

2.2.1 Základní právní předpisy oblasti ochrany spotřebitele v ČR

Zákon o ochraně spotřebitele

Zákon č. 634/1992 Sb., o ochraně spotřebitele je nejdůležitější zákonnou normou související s ochranou spotřebitele. Zapracovává příslušné předpisy Evropské unie a navazuje na přímo použitelné předpisy Evropské unie.

Stanovuje podmínky podnikání významné pro ochranu spotřebitele, např. jejich povinnost řádně spotřebitele informovat o všech významných podmínkách týkajících se prodávaného zboží nebo poskytovaných služeb. Zákon řeší otázku diskriminace spotřebitele, zákazu klamání. Stanovuje náležitosti dokladu o zakoupení nebo poskytnutí služby a ukládá povinnost seznámení spotřebitele s cenou prodávaného zboží nebo poskytované služby. (Horová, 2004)

Zabývá se právním postavením sdružení spotřebitelů a jiných právnických osob založených na ochranu spotřebitele. Definiuje pravomoci a povinnosti orgánů státní správy, územní samosprávy a ostatních orgánů veřejné správy. Dále zákon definuje přestupky, kterých se

může dopustit výrobce, dovozce, vývozce, dodavatel, prodávající nebo jiný podnikatel a výši pokut, které lze za tyto přestupky uložit.

Zákon o potravinách a tabákových výrobcích a o změně a doplnění některých souvisejících zákonů

Zákon č. 110/1997 Sb., o potravinách a tabákových výrobcích je základní právní normou chránící spotřebitele. Zákon zpracovává příslušné předpisy Evropské unie a upravuje v návaznosti na přímo použitelné předpisy Evropské unie povinnosti provozovatele potravinářského podniku, výrobce, dovozce, maloobchodního prodejce a distributora tabákových výrobků a upravuje státní dozor nad dodržováním povinností.

Zákon definuje působnost orgánů úředního dozoru tak, aby došlo k zefektivnění kontroly, a zároveň definuje sankce za nedodržení ustanoven tohoto zákona. (Horová, 2004)

Upravuje povinnosti podnikatelů při výrobě potravin a tabákových výrobků a jejich uvádění do oběhu. Nevztahuje se na pokrmy a pitnou vodu.

Zákon stanovuje povinnosti provozovatelů potravinářského podniku na:

- dodržování požadavků na jakost potravin
- dodržování hygienických a technologických předpisů ve všech fázích výroby, balení, krájení nebo jiného způsobu dělení a uvádění potravin na trh
- dodržování požadavků na složení potravin a doplňků stravy
- uchovávání potravin při teplotách stanovených nařízením Evropského parlamentu
- označování potravin
- uvádění potravin na trh

7. 9. 2016 nabyl účinnosti zákon č. 180/2016 Sb., kterým se mění zákon č. 110/1997 Sb., o potravinách a tabákových výrobcích. Novela přinesla úpravy týkající se upřesnění povinností provozovatelů potravinářských podniků, upřesnění kompetencí dozorových orgánů. (Zákon č. 180/2016 Sb.)

Zákon o veterinární péči a o změně některých souvisejících zákonů (veterinární zákon)

Zákon č. 166/1999 Sb., o veterinární péči zapracovává příslušné předpisy EU, stanovuje požadavky veterinární péče na chov a zdraví zvířat a na živočišné produkty. Dále upravuje práva a povinnosti fyzických a právnických osob a působnost a pravomoc orgánů vykonávajících státní správu v oblasti veterinární péče, kterými jsou Ministerstvo zemědělství, Ministerstvo obrany a Ministerstvo vnitra, obce a orgány veterinární správy. (Zákon č. 166/1999 Sb.)

Zákon o ochraně veřejného zdraví

Zákon č. 258/2000 Sb., definuje práva a povinnosti fyzických a právnických osob v oblasti ochrany a podpory veřejného zdraví.

Soustavu orgánů ochrany veřejného zdraví tvoří Ministerstvo zdravotnictví, krajské hygienické stanice, Ministerstvo obrany, Ministerstvo vnitra, Ministerstvo dopravy, Ministerstvo pro místní rozvoj, Ministerstvo životního prostředí a krajské úřady. (Zákon č. 258/2000 Sb.)

Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník

Nabyl účinnosti 1.1.2014 a nahradil původní zákoník z roku 1964. Nový občanský zákoník (NOZ) přináší spotřebitelům větší ochranu, rozšiřuje povinně uváděné informace, se kterými musí být spotřebitel seznámen před uzavřením smlouvy.

NOZ definuje pojem:

spotřebitel – je každý člověk, který mimo rámec své podnikatelské činnosti nebo mimo rámec samostatného výkonu svého povolání uzavírá smlouvu s podnikatelem nebo s ním jinak jedná.

podnikatel – je každý, kdo samostatně vykonává na vlastní účet a odpovědnost výdělečnou činnost za účelem dosažení zisku.

3 ORGANIZACE NA PODPORU OCHRANY SPOTŘEBITELE

Ochrana spotřebitele je v České republice zajišťována státními i nestátními institucemi. Nadcházející kapitola se věnuje popisu jednotlivých státních i nestátních organizací na ochranu spotřebitele v ČR.

3.1 Státní organizace na podporu ochrany spotřebitele

Státní organizace na ochranu spotřebitele se věnují především kontrolní činnosti a právní stránce problematiky ochrany spotřebitele na území konkrétního státu. Věnují se především navrhováním platné legislativy a jejím dodržováním. V případě zjištění pochybení jsou oprávněni uložit podnikateli sankce do výše povolené zákonem.

Ministerstvo zemědělství

Ministerstvo zemědělství je ústředním orgánem státní správy pro zemědělství, vodní hospodářství, potravinářský průmysl a pro správu lesů, myslivosti a rybářství.

Do působnosti Ministerstva zemědělství patří odbor bezpečnosti potravin, jehož součástí je Informační centrum bezpečnosti potravin (ICBP), prostřednictvím kterého mají spotřebitelé možnost získávání dostupných informací týkajících se bezpečnosti potravin.

Informační centrum bezpečnosti potravin (ICBP)

Vzniklo v roce 2002 a je součástí odboru bezpečnosti potravin ministerstva zemědělství. ICBP získává a třídí informace z oblasti bezpečnosti potravin a zajišťuje jejich předání spotřebitelům a příslušným organizacím. Nejdůležitějším komunikačním nástrojem jsou webové stránky www.bezpecnostpotravin.cz, které poskytují základní informace týkající se bezpečnosti potravin v České republice. Poskytují informace z Evropského úřadu pro bezpečnost potravin (EFSA), informace ze Systému rychlého varování pro potraviny a krmiva (RASFF) a tiskové zprávy dozorových orgánů. (Informační centrum bezpečnost potravin, online).

Státní zemědělská a potravinářská inspekce (SZPI)

SZPI je správním orgánem podřízeným Ministerstvu zemědělství ČR tvořeným ústředním inspektorátem se sídlem v Brně a inspektoráty na území ČR. SZPI je zřízena zákonem č. 146/2002 Sb., o Státní zemědělské a potravinářské inspekci a o změně kterých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů. Její působnost je stanovena §3 zákona. Kontroluje zemědělské, mydlářské a saponátové výrobky a potraviny nebo suroviny určené k jejich výrobě nebo tabákové výrobky. Vykonává dozor nad kvalitou potravinářských výrobků. V oblasti kontrol potravin je SZPI hlavním dozorovým orgánem.

Státní veterinární správa

Státní veterinární správa je správní úřad v resortu Ministerstva zemědělství a nejvyšší orgán veterinární správy s celorepublikovou působností. Je zřízena na základě zákona č. 166/1999Sb., o veterinární péči a o změně souvisejících zákonů, ve změně pozdějších předpisů.

Mezi její hlavní úkoly patří ochrana spotřebitele před zdravotně závadnými produkty živočišného původu. Dále veterinární ochrana území České republiky, ochrana zvířat před týráním. Provádí také dozor při úpravě masa, drůbeže, ryb, mléka a vajec.

Státní veterinární správa je tvořena Ústřední veterinární správou, krajskými veterinárními správami, které vykonávají svou působnost ve věcech veterinární péče na území, které je shodné s územím krajů a Městskou veterinární správou v Praze, která vykonává působnost krajské veterinární správy na území hlavního města Prahy. V čele je ústřední ředitel, který řídí Ústřední veterinární správu.

Svou působnost vykonává Státní veterinární správa Ústřední veterinární správou a krajskými veterinárními správami. Jako orgán prvního stupně rozhoduje ve správním řízení krajská veterinární správa podle své územní působnosti, o odvolání proti rozhodnutí krajské veterinární správy rozhoduje Ústřední veterinární správa. (Veterinární zákon, 2018)

Strategie bezpečnosti potravin a výživy 2014-2020

Mezi základní řídicí dokumenty ČR patří od roku 2001 strategie bezpečnosti potravin a výživy. Pro roky 2014-2020 byl schválen 8. ledna 2014 vládou ČR. Dokument ve svém úvodu popisuje současný stav a dále stanovuje cíle ČR v oblasti

bezpečnosti potravin a výživy. V další části jsou popisována východiska pro stanovení priorit a jsou definovány konkrétní priority pro období 2014-2020.

Ministerstvo průmyslu a obchodu (MPO)

Ministerstvo průmyslu a obchodu je v oblasti ochrany spotřebitele ústředním orgánem státní správy pro vnitřní obchod a ochranu zájmů spotřebitelů v kontextu evropské spotřebitelské politiky. V této oblasti jsou prioritami MPO zvýšení účinnosti dozoru na trhu, posílení vymahatelnosti práva a boj proti nekalým obchodním praktikám.

MPO vytvořilo a předložilo vládě ČR ke schválení materiál „Priority spotřebitelské politiky 2015 – 2020“. Materiál byl schválen a definuje priority pro zvolené období v oblasti ochrany spotřebitele.

Česká obchodní inspekce (ČOI)

Česká obchodní inspekce je orgánem státní správy podřízeným Ministerstvu průmyslu a obchodu ČR. Kontroluje právnické a fyzické osoby prodávající nebo dodávající výrobky a zboží na vnitřní trh.

Je ustanovena zákonem č. 64/1986 Sb., o České obchodní inspekci a je nástupnickou organizací Státní obchodní inspekce. Člení se na ústřední inspektorát a jemu podřízené inspektoráty se sídly v sedmi krajích.

ČOI provádí dozor nad zákonem č. 634/1992 Sb., o ochraně spotřebitele. V otázce kvality potravin a pokrmů se ČOI zabývá poctivostí prodeje. (ČOI, 2018)

Ministerstvo zdravotnictví

Ministerstvo zdravotnictví je v oblasti ochrany spotřebitele na potravinovém trhu ústředním orgánem státní správy pro ochranu veřejného zdraví; jeho organizační složky se zabývají v této oblasti především bezpečností potravin a potravinových doplňků. (Vláda České republiky, 2018)

Státní zdravotní ústav

Je zřízen zákonem č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů. Státní zdravotní ústav je příspěvkovou organizací Ministerstva zdravotnictví se sídlem v Praze. Problematikou bezpečnosti potravin se zabývá Odbor hygieny výživy a bezpečnosti potravin.

3.2 Nestátní spotřebitelské organizace

Neziskové spotřebitelské organizace poskytují spotřebitelům především poradenské služby v dané oblasti, případně pomoc při řešení sporů.

Občanské sdružení spotřebitelů dTEST

dTest je nezisková organizace založená r. 1992. Spotřebitelům nabízí komplexní servis pomáhající při nákupu výrobků a uplatňování spotřebitelských práv. Na základě provedených testů podává občanské sdružení návrhy na legislativní změny, zasílají podněty České obchodní inspekci a jiných dozorovým orgánům v případě nezákonného jednání obchodníků. Spotřebitele varují před nebezpečnými výrobky prostřednictvím aktualizovaných databází. Pro podnikatele pořádá občanské sdružení pravidelné kurzy a on-line semináře.

Financování časopisu a testování je hrazeno výlučně z peněz předplatitelů nebo z veřejných zdrojů formou dotací. Pomocí prostředků z účelových dotací je financováno bezplatné právní poradenství nebo osvětové kampaně.

Občanské sdružení se věnuje problematice rozdílné kvality potravin v EU ve své kampani „Stop dvojí kvalitě“. Kampaň se zaměřuje na testy výrobků koupených v západní a východní části Evropské unie s rozdílnou kvalitou a složením. Zároveň občanské sdružení požaduje přijetí opatření, na základě kterých by spotřebitel byl při nákupu informován o tom, že výrobek je vyráběn v různých variantách a dokázal by určit, o jakou variantu se jedná. Zároveň sdružení ve své kampani vyzývá spotřebitele o zaslání svých tipů k otestování. (dTEST, 2018)

Sdružení českých spotřebitelů, o.s.

Sdružení českých spotřebitelů bylo založeno jako občanské sdružení v roce 1990. Sdružení je od roku 2016 pověřeno Ministerstvem průmyslu a obchodu mimosoudním řešením spotřebitelských sporů.

Asociace občanských poraden

V roce 1997 bylo založeno Sdružení pro vybudování sítě občanských poraden. V roce 1998 změnilo název na Asociace občanských poraden. V současné době sdružuje 39 občanských poraden. Poskytuje nezávislé, odborné, nestranné a bezplatné odborné sociální poradenství.

Spotřebitel.net

Spotřebitel.net je občanské sdružení s cílem prosazování a obhajování zájmů a práv spotřebitelů. Sdružení prosazuje a obhajuje zájmy a práva spotřebitelů, podporuje evropskou integraci, vytváří a posiluje právní vědomí občanů v oblasti obrany spotřebitele. Sdružení dále podává podněty zákonodárným orgánům a orgánům veřejné správy v oblasti ochrany zdraví a ekonomických zájmů spotřebitelů. Spolupracuje s nevládními organizacemi. (Spotřebitel.net, 2018)

Sdružení obrany spotřebitelů Moravy a Slezska

Sdružení obrany spotřebitelů Moravy a Slezska je nezávislý a neziskový spolek provozující 22 poraden na území ČR.

Sdružení spolupracuje s dalšími neziskovými organizacemi a svou činnost soustřeďuje na postavení spotřebitele. (Sdružení obrany spotřebitelů Moravy a Slezska, z.s., 2018)

Sdružení obrany spotřebitelů – Asociace

Sdružení zajišťuje bezplatné poradenství spotřebitelům prostřednictvím regionálních poraden. Sídlo Sdružení obrany spotřebitelů – Asociace je v Brně.

Západočeské sdružení obrany spotřebitelů

Západočeské sdružení obrany spotřebitelů se sídlem v Plzni poskytuje spotřebitelům poradenství v oblasti spotřebitelského práva. Některé konzultační služby jsou částečně zpoplatněny.

3.3 Evropský úřad pro bezpečnost potravin (EFSA)

Byl založen v roce 2002 nařízením Evropského parlamentu a Rady. Evropský úřad pro bezpečnost potravin poskytuje nezávislá vědecká stanoviska pro přípravu potřebné legislativy a informuje o existujících a nových rizicích u potravin.

Činnost Evropského úřadu pro bezpečnost potravin zlepšuje postavení spotřebitele na trhu, který je tak informován o aktuálních rizicích. (Evropský úřad pro bezpečnost potravin, 2018)

Úřad poskytuje nezávislé vědecké poradenství v oblasti potravin, posuzuje rizika spojená s potravním řetězcem a poskytuje veřejnosti informace o nebezpečích souvisejících s potravinami. Provozuje systém rychlého varování a hraje významnou úlohu v oblasti sběru, analýzy a sdělování informací. (Horová, 2006)

4 HLAVNÍ EKONOMICKÉ ASPEKTY OCHRANY SPOTŘEBITELE NA POTRAVINÁŘSKÉM TRHU

Důležitými aspekty rozhodování spotřebitele při výběru a nákupu potravin jsou kvalita a vlastnosti konzumovaných potravin. Spotřebitelé více sledují výživová a zdravotní tvrzení o potravinách, která však nejsou vždy pravdivá. Pro spotřebitele jsou údaje uvedené na obalech potravin zdrojem informací při jejich rozhodování o koupi. Veškeré uváděné informace nesmějí spotřebitele uvádět v omyl, musí být čitelné přesné, jasné a srozumitelné. Potravinám nebo výrobkům z nich nesmějí připisovat vlastnosti, které mohou zabránit nemoci, nebo ji zmírnit nebo vyléčit. Veškeré uváděné údaje musí být uvedeny v jazyku srozumitelném v příslušné zemi. Za správně uvedené informace odpovídá provozovatel potravinářského podniku, pod jehož jménem nebo obchodním názvem je potravinu uváděna na trh. (Informační centrum bezpečnosti potravin, 2018)

Povinně uváděnými informacemi jsou:

- název potraviny,
- seznam složek,
- seznam pomocných látek způsobujících alergie nebo nesnášenlivost použitých při výrobě nebo přípravě,
- množství určitých složek,
- čisté množství potraviny,
- datum minimální trvanlivosti nebo datum použitelnosti,
- zvláštní podmínky uchování nebo podmínky použití,
- jméno nebo obchodní název a adresa provozovatele potravinářského podniku,
- země původu,
- návod k použití
- výživové údaje.

4.1 Značení

Velká část spotřebitelů se při svém nákupu orientuje podle značek zboží a dává přednost výrobkům označeným určitou obchodní značkou (ochrannou známkou). Část těchto značek

však není certifikována žádným dozorovým orgánem a výrobci tak označují výrobky bez splnění požadavku spojených s daným označením. Certifikované značky potvrzují spotřebiteli požadovanou kvalitu prostřednictvím pověřené státní instituce. Pro spotřebitele to znamená jistotu, že výrobek splňuje stanovené parametry. (Hes, 2008) Mezi nejznámější certifikované značky kvality potravin patří:

- Klasa – značku uděluje Ministerstvo zemědělství od roku 2003 na dobu trvání tří let. Pokud jsou podmínky udělení dodrženy, je značka prodloužená, v opačném případě je odebrána
- Regionální potravina – značku uděluje Ministerstvo zemědělství potravinám vyrobeným na území určitého kraje ze surovin pocházejících z daného kraje a potravina musí zvítězit v krajských soutěžích.
- BIO produkt ekologického zemědělství – ochranná známka je udělována živočišným a rostlinným produktům z ekologických farem, které nebyly ošetřeny zakázanými pesticidy nebo minerálními dusíkatými hnojivy a splňují požadavky na jakost a zdravotní nezávadnost.

4.2 Cena a kvalita

Významným faktorem ovlivňující chování spotřebitele je také cena a různé slevové akce. V oblasti ochrany spotřebitele se nejčastěji setkáváme s nekalými obchodními praktikami ze stran podnikatelů. *„Nekalost spočívá v jednání v rozporu s požadavky náležité profesionální péče tak, že ovlivňuje spotřebitele podstatným způsobem natolik, že spotřebitel učiní své rozhodnutí jinak, než jak by ho býval učinil nebyť tohoto nekalého jednání.“* (Vítová, Etlíková, 2017, s. 21)

Klamavá reklama

Prodávající jsou z hlediska ekonomické síly zpravidla v převaze, a proto se snaží spotřebitele ovlivnit ve svůj prospěch právě ve stadiu jeho rozhodování. Klamavá reklama je zakázaná, klamáním spotřebitele dochází k ovlivňování jeho ekonomického chování. (Týč, 2017) Spotřebitelé si často neuvědomují, že jim jsou předloženy klamavé informace a informace akceptují. (Tomančáková, 2008).

Falšování potravin

Na falšování potravin doplácí vždy spotřebitel, který vynakládá své prostředky za nekvalitní potraviny nebo potravinové výrobky. Takový výrobek nemá pravdivě označeno své složení a spotřebitel je tímto chováním oklamán. Jak již bylo uvedeno v kapitole zabývající se právními předpisy na ochranu spotřebitele, označováním potravin se zabývá Nařízení (EU) 1169/2011 o poskytování informací o potravinách spotřebitelům. Kontroly zaměřující se na označování nebo falšování potravin, má ve své kompetenci Státní zemědělská a potravinářská inspekce, Státní veterinární správa a Česká obchodní inspekce. Nejčastějšími způsoby falšování potravin jsou:

- nahrazování dražší složky složkou levnější
- použití nepovolených nebo neuvedených složek
- zlepšení vlastností některých prodáváných potravin
- nepravdivé informace o původu
- deklarovaný obsah vody u mražených potravin (např. ryby, maso). Výrobce nemá povinnost uvádět tuto informaci na obalu, pokud potravina obsahuje méně, než 5% vody.

Potravin, u kterých se výrobce nebo prodejce dopouští jejího falšování je mnoho. V roce 2017 bylo na základě kontrol SZPI zjištěno falšování burčáku (nedovolené ředění vodou, přidávání syntetických barviv, neoprávněné použití názvu), filé (např. kontrolou Aljašské tresky bylo zjištěno množství vody ve výši 30%), masa ve vlastní šťávě (kontroly potvrdily nižší obsah masa, než množství uváděné na obalu)

Asi nejznámější kauzou v oblasti falšování potravin, je tzv. metanolová kauza z roku 2012, kdy došlo k úmrtí 37 lidí po otravě metylalkoholem. Vláda v reakci na metanolovou kauzu přijala opatření v podobě schválení Nařízení vlády č. 317/2012 Sb., které ukládá povinnost opatřit lihoviny uváděné na trh prohlášením o původu lihu a lihoviny.

Dvojitá kvalita potravin

V poslední době je také často řešena problematika tzv. „dvojitá kvalita“ u potravin se stejným názvem dodávaných do různých zemí EU. Potraviny či potravinové výrobky nesou stejný

název, ale mají složení odlišné pro různé členské státy. Tato problematika se týká dovážených zahraničních výrobků. Východní části Evropy se týkají potraviny s nižší kvalitou, naopak do západní části Evropy jsou dodávány potraviny kvalitnější. Spotřebitelé se proti dvojí kvalitě potravin ohrazují. (Euroactiv, online)

Jak je již uvedeno v předchozí části práce, Občanské sdružení spotřebitelů dTest spustilo kampaň s názvem „Stop dvojí kvalitě“.

Problematikou se zabývá také Ministerstvo zemědělství, které si nechalo v roce 2017 vypracovat Ústavem konzervace potravin Vysoké školy chemicko-technologické v Praze test týkající se srovnání několika produktů privátních značek některých potravinových řetězců, dětské výživy a krmiva pro domácí zvířata. Porovnání se týkalo deklarovaného složení výrobku, výživových hodnot výrobků, sensorických vlastností a fyzikálně-chemického zkoušení.

Z 21 testovaných produktů bylo pouze 7 produktů vyhodnocených jako stejné. 11 produktů bylo odlišných a 3 produkty byly mírně odlišné. Mírné rozdíly byly zjištěny v instantních kojeneckých výživách. Mezi produkty s odlišným složením patřily (Ministerstvo zemědělství, 2017):

- kečupy s rozdílným množstvím rajčat,
- špagety vyrobené pro český a slovenský trh z běžné pšenice a pro rakouský trh z kvalitnější tvrdé pšenice,
- ananasové plátky naložené pro ČR, Slovensko a Maďarsko v cukerném roztoku a pro Německo a Rakousko byly naložené v ananasové šťávě
- mražená salámová pizza s použitým jiným druhem sýru
- pomerančová limonáda, která byla pro německý trh slazena cukrem a obsahovala pomerančovou šťávu a pro český trh byla slazená umělými sladidly a neobsahovala pomerančovou šťávu, ale jablečnou, která je výrazně levnější

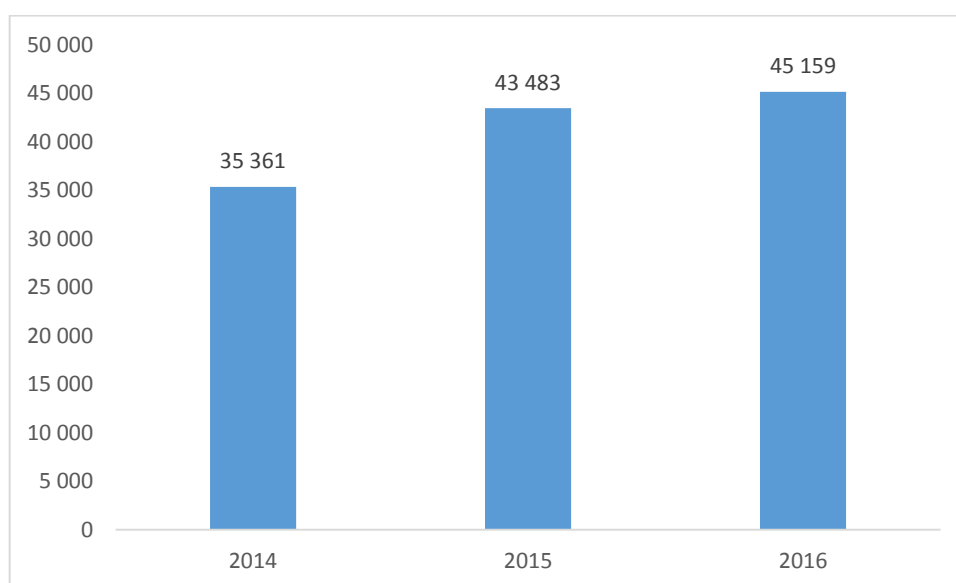
4.3 Kontrolní činnosti v České republice

V České republice je nejdůležitějším dozorovým orgánem v oblasti kontrol potravin Státní zemědělská a potravinářská inspekce (SZPI), proto jsem se rozhodla při analýze kontrolní

činnosti vycházet z jejích zpráv o činnosti. Byly porovnány výsledky kontrol z let 2016, 2015 a 2014. Zpráva o činnosti za rok 2017 nebyla v době zpracování této práce ještě zveřejněna.

Jak vyplývá ze Zprávy o činnosti SZPI za rok 2016, bylo v roce 2016 provedeno 45 159 kontrol v provozovnách potravinářských podniků, provozovnách společného stravování, v celních skladech a internetových obchodech.

V roce 2015 bylo provedeno 43 483 kontrol a v roce 2014 bylo provedeno 35 361 kontrol.

Graf 1 - Počet kontrol uskutečněných SZPI

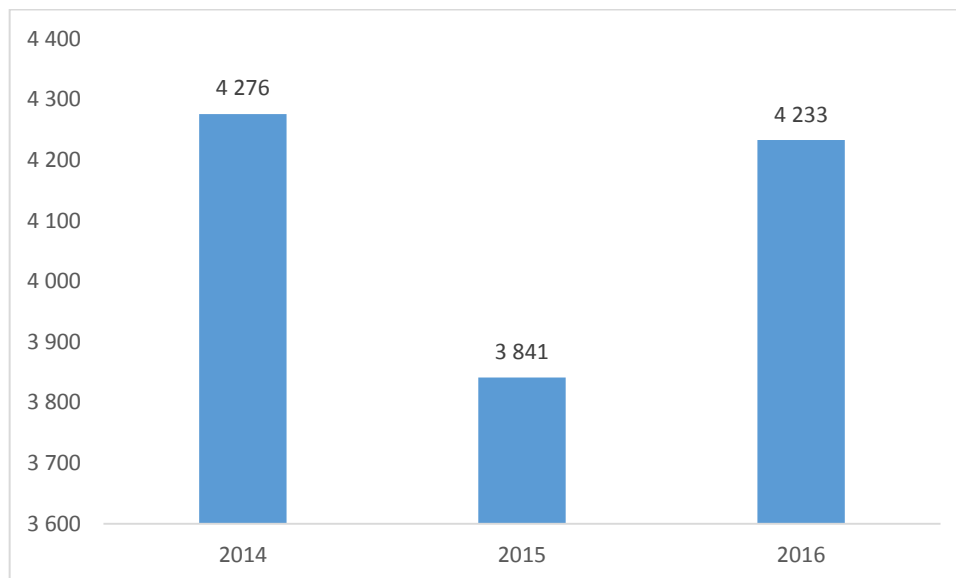
Zdroj dat: SZPI/vlastní zpracování

Bylo zjištěno celkem 4 233 nevyhovujících šarží potravin a ostatních výrobků. Největší počet nevyhovujících šarží byl zjištěn v maloobchodní síti, z toho byl zjištěn nejnižší počet nevyhovujících šarží u potravin z České republiky. Nejvyšší podíl nevyhovujících šarží byl zjištěn u potravin dovezených z třetích zemí.

V roce 2015 bylo zjištěno 3 841 nevyhovujících šarží. Nejvyšší počet byl zjištěn v maloobchodní síti, nejnižší počet byl zjištěn opět u potravin z České republiky a nejvyšší u produkce dovezené ze třetích zemí.

4 276 nevyhovujících šarží potravin bylo zjištěno v roce 2014. Největší počet nevyhovujících šarží u potravin byl zjištěn opět v maloobchodní síti. U potravin pocházejících z České

republiky a u potravin pocházejících z EU byl zjištěn srovnatelný podíl. Nejvyšší podíl byl opět u produkce dovezené ze třetích zemí.

Graf 2 - Počet nevyhovujících šarží potravin

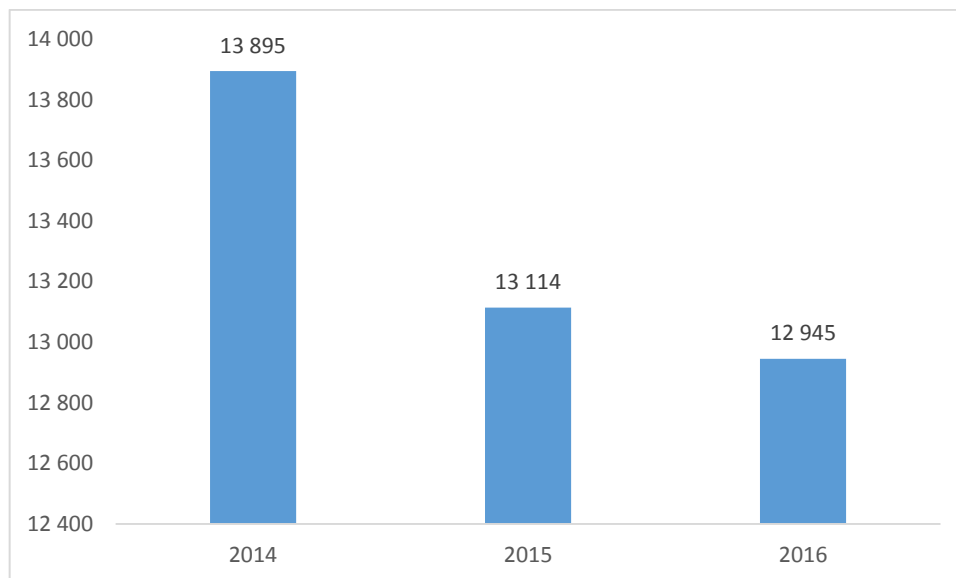
Zdroj: vlastní zpracování

V rámci své správní činnosti je Státní zemědělská a potravinářská inspekce oprávněna ukládat za zjištěné nedostatky sankce. Sankce jsou ukládány ve formě opatření (zákaz prodeje, zničení potravin, přeznačení potravin apod.) nebo peněžní sankce.

Při kontrolách zaměřených na dodržení stanovení právních předpisů uložila SZPI 12 945 zákazů v celkové výši 18 260 111 Kč.

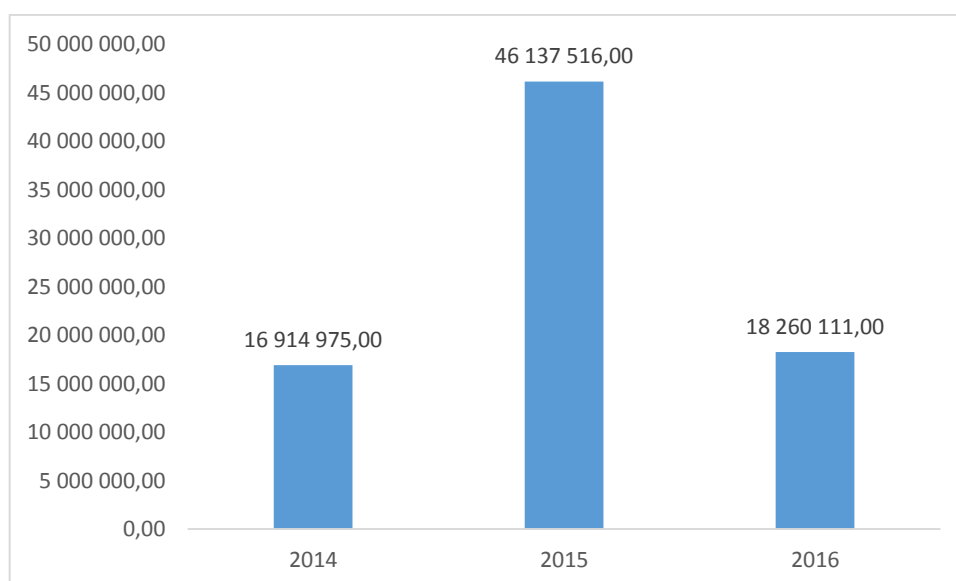
V roce 2015 bylo uloženo 13 114 zákazů v celkové výši 46 137 516 Kč a v roce 2014 bylo uloženo 13 895 zákazů v celkové výši 16 914 975 Kč.

Nejčastější pochybení byly shodně zjištěny u mléčných výrobků a masných výrobků. Další zákazy byly uloženy u čokolád a cukrovinek, pekařských výrobků a nealkoholických nápojů.

Graf 3 - Počet uložených zakázů

Zdroj: vlastní zpracování

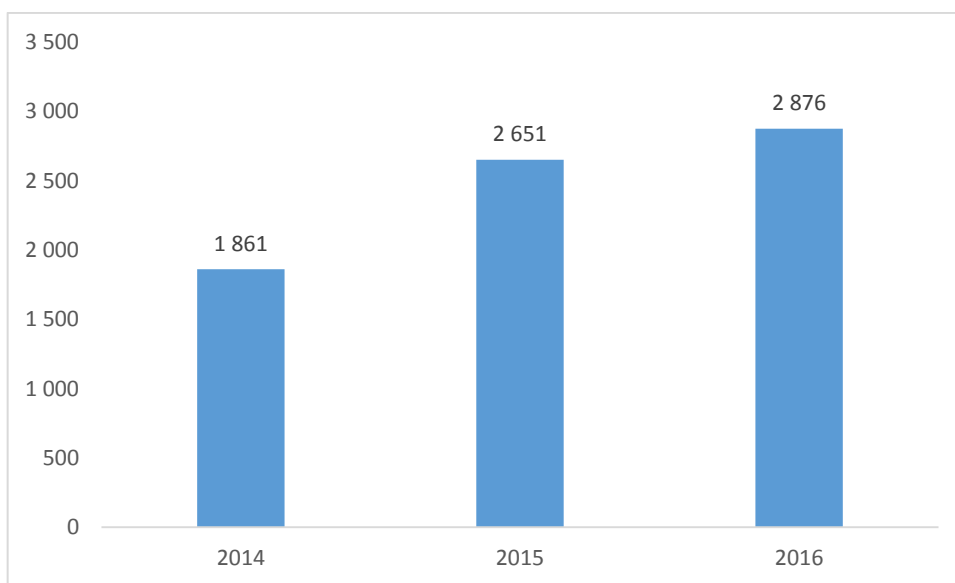

Graf 4 - Celková výše uložených zakázů

Zdroj: vlastní zpracování

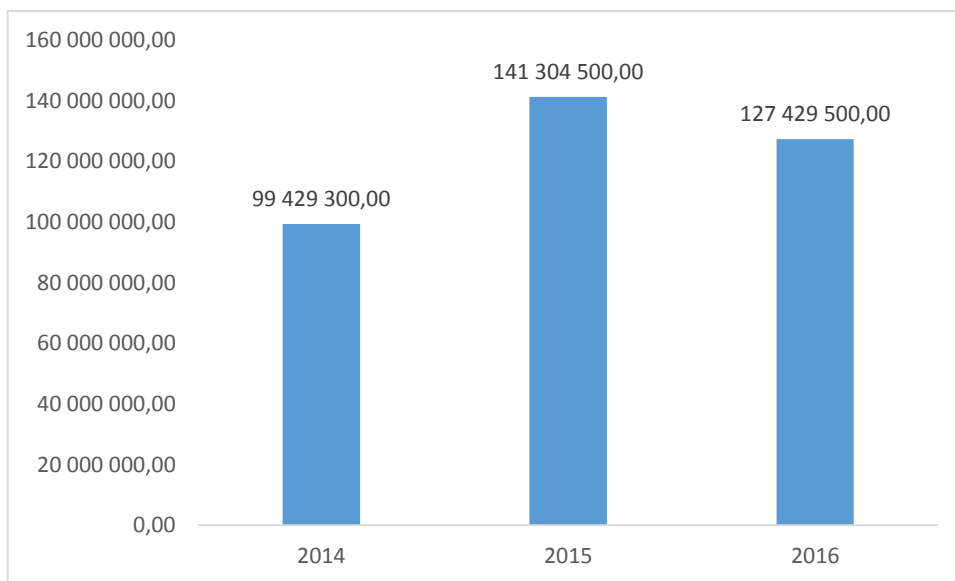
Celkem bylo v roce 2016 zahájeno 2 876 správních řízení s provozovateli potravinářských podniků a byly uloženy pokuty ve výši 127 429 500 Kč.

V roce 2015 bylo zahájeno 2 651 správních řízení a byly uloženy pokuty ve výši 141 304 500 Kč a v roce 2014 bylo zahájeno 1 861 správních řízení a byly uloženy pokuty ve výši 99 429 300 Kč.

Graf 5 - Počet správních řízení

Zdroj: vlastní zpracování

Graf 6 - Celková výše pokut uložených ve správních řízení

Zdroj: vlastní zpracování

Právní předpisy, u kterých bylo nejčastěji zjištěno porušení:

Za rok 2016:

Nariadení (ES) č. 852/2004 o hygieně potravin – zjištěno 2 201 porušení

Nariadení (ES) č. 178/2002 - zjištěno celkem 422 porušení

Nariadení (EU) č. 1169/2011 o poskytování informací o potravinách spotřebitelům – zjištěno 389 porušení

Zákon č. 110/1997 Sb., o potravinách a tabákových výrobcích – bylo zjištěno celkem 2271 pochybení:

- počet pochybení nesprávného označování potravin balených ve výrobě nebyl uveden
- 841 pochybení bylo zjištěno při uváděno do oběhu potravin s prošlým datem použitelnosti,
- 401 porušení povinností provozovatele potravinářského podniku,
- 600 pochybení při neodděleném umístění a označení potravin s prošlým datem minimální trvanlivosti,
- 315 pochybení při neprodleném nevyřazení nevyhovujících potravin,
- 84 nedodržení stanovené teploty při uchovávání potravin
- 30 pochybení pro nezabezpečení dokladů o původu potravin.

Za rok 2015:

Nariadení (ES) č. 852/2004 o hygieně potravin – zjištěno 1 828 porušení

Nariadení (ES) č. 178/2002 - zjištěno celkem 712 porušení

Nariadení (EU) č. 1169/2011 o poskytování informací o potravinách spotřebitelům – zjištěno 82 porušení

Zákon č. 110/1997 Sb., o potravinách a tabákových výrobcích – bylo zjištěno celkem 2 367 pochybení:

- 211 pochybení nesprávného označování potravin balených ve výrobě
- 715 pochybení bylo zjištěno při uváděno do oběhu potravin s prošlým datem použitelnosti,
- 312 porušení povinností provozovatele potravinářského podniku,

- 567 pochybení při neodděleném umístění a označení potravin s prošlým datem minimální trvanlivosti,
- 441 pochybení při neprodleném nevyřazení nevyhovujících potravin,
- 100 nedodržení stanovené teploty při uchovávání potravin
- 21 pochybení pro nezabezpečení dokladů o původu potravin.

Za rok 2014:

Nariadení (ES) č. 852/2004 o hygieně potravin – zjištěno 1 150 porušení

Nariadení (ES) č. 178/2002 - zjištěno celkem 684 porušení

Zákon č. 110/1997 Sb., o potravinách a tabákových výrobcích – bylo zjištěno celkem 2 243 pochybení:

- 338 pochybení nesprávného označování potravin balených ve výrobě
- 620 pochybení bylo zjištěno při uváděno do oběhu potravin s prošlým datem použitelnosti,
- 239 porušení povinností provozovatele potravinářského podniku,
- 536 pochybení při neodděleném umístění a označení potravin s prošlým datem minimální trvanlivosti,
- 264 pochybení při neprodleném nevyřazení nevyhovujících potravin,
- 96 nedodržení stanovené teploty při uchovávání potravin
- 150 pochybení pro nezabezpečení dokladů o původu potravin.

II. PRAKTICKÁ ČÁST

5 DOTAZNÍKOVÉ ŠETŘENÍ

Praktická část mé práce vycházela z anonymního dotazníkového šetření. Dotazník měl celkem 16 otázek a byl zaměřen na všechny věkové kategorie.

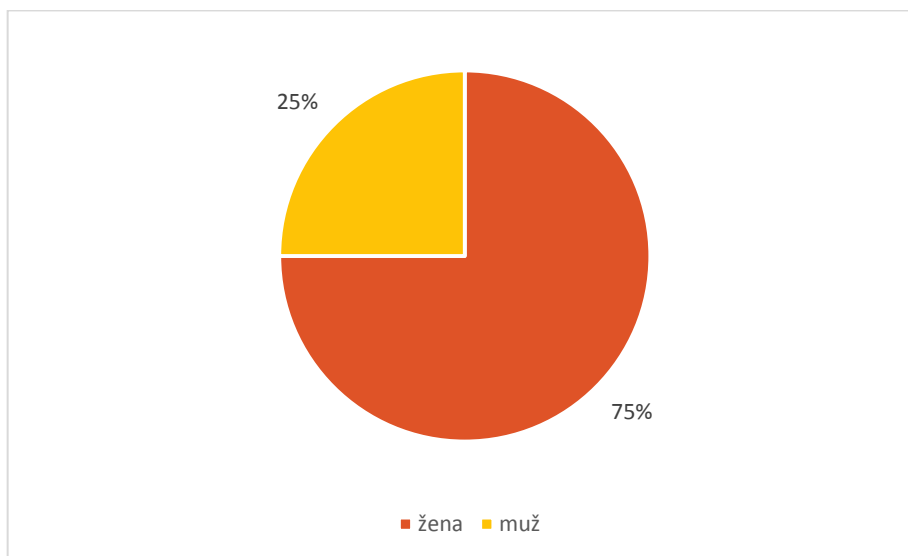
Dotazníkové šetření bylo zaměřeno na zjištění, jakými preferencemi se řídí spotřebitelé při nákupu potravin, jaké znají právní předpisy na ochranu spotřebitele, státní nebo neziskové organizace na ochranu spotřebitele. Další otázky se týkaly sledování informací ohledně nebezpečných či závadných potravin na internetu a na jejich názor na postavení spotřebitele na trhu s potravinami. Dotazník byl poskytován prostřednictvím sociálních sítí v podobě přímého odkazu. Dotazníkového šetření se zúčastnilo celkem 108 respondentů.

Vzor dotazníku je uveden v příloze.

5.1 Výsledky dotazníkového šetření

První tři otázky byly položeny za účelem zjištění pohlaví respondentů, věku a dosaženého vzdělání.

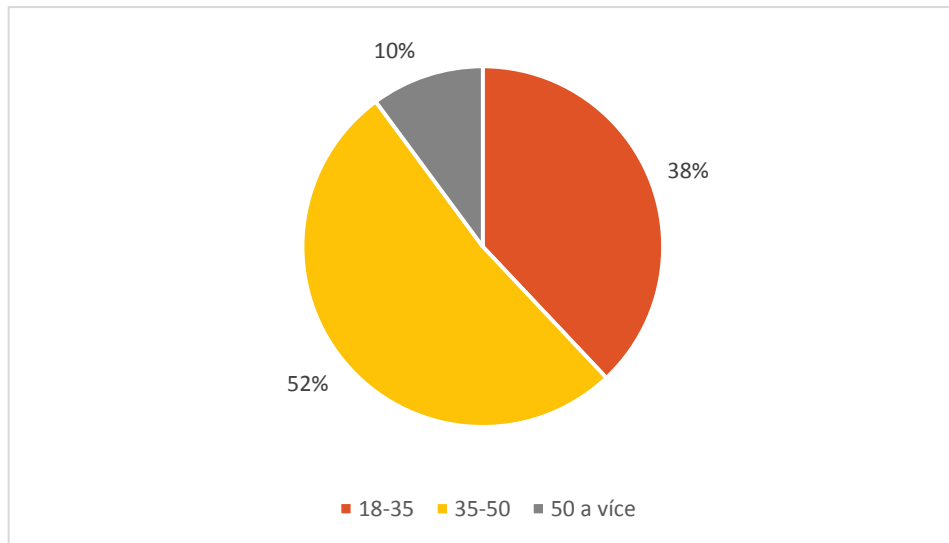
Otázka č. 1: Pohlaví

Graf 7 – Pohlaví

Zdroj: vlastní zpracování

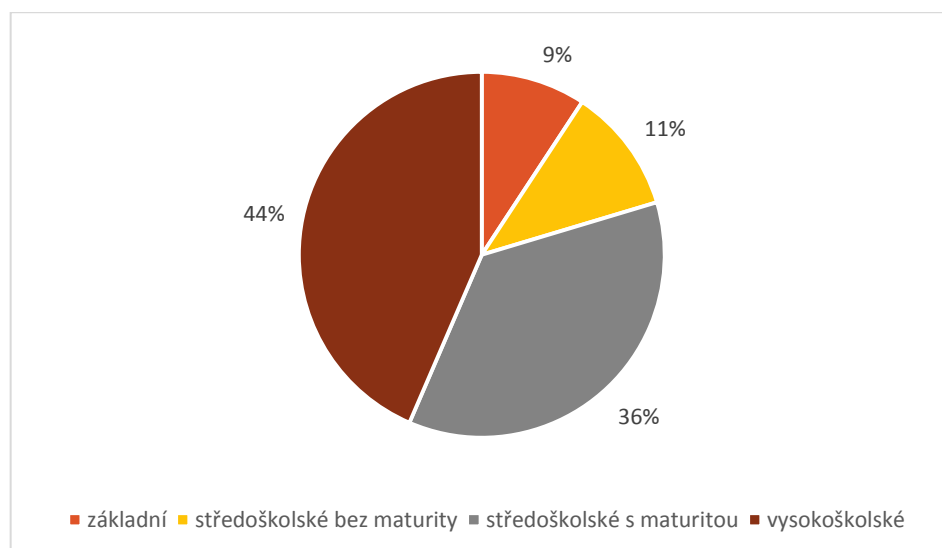
Dotazníkového šetření se účastnilo celkem 108 respondentů. Početnější skupinu respondentů tvořily ženy, celkem se šetření zúčastnilo 81 žen a 27 mužů.

Otázka č. 2: Věk

Graf 8 – Věk

Zdroj: vlastní zpracování

Respondenti byli rozděleni podle věku do tří skupin. Největší počet respondentů byl ve věkové kategorii 35-50 let, celkem 56 respondentů. Skupinu 18-35 let tvoří 41 respondentů a skupinu 50 let a více tvoří 11 respondentů.

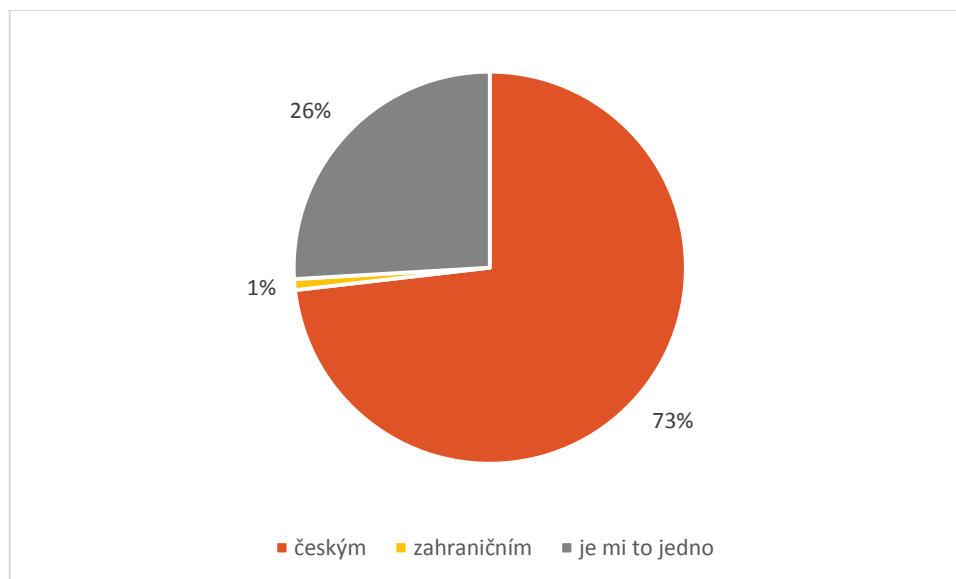
Otázka č. 3: Dosažené vzdělání:

Graf 9 - Dosažené vzdělání; vlastní zpracování

Zdroj: vlastní zpracování

Třetí otázka se týkala dosaženého vzdělání. Největší podíl tvořili respondenti s vysokoškolským vzděláním, celkem 47 respondentů. Skupinu středoškolské vzdělání s maturitou tvoří 39 respondentů, středoškolské vzdělání bez maturity má 12 respondentů a základní vzdělání 10 respondentů.

Otázka č. 4: Jakým výrobkům (potravinám) dáváte přednost?

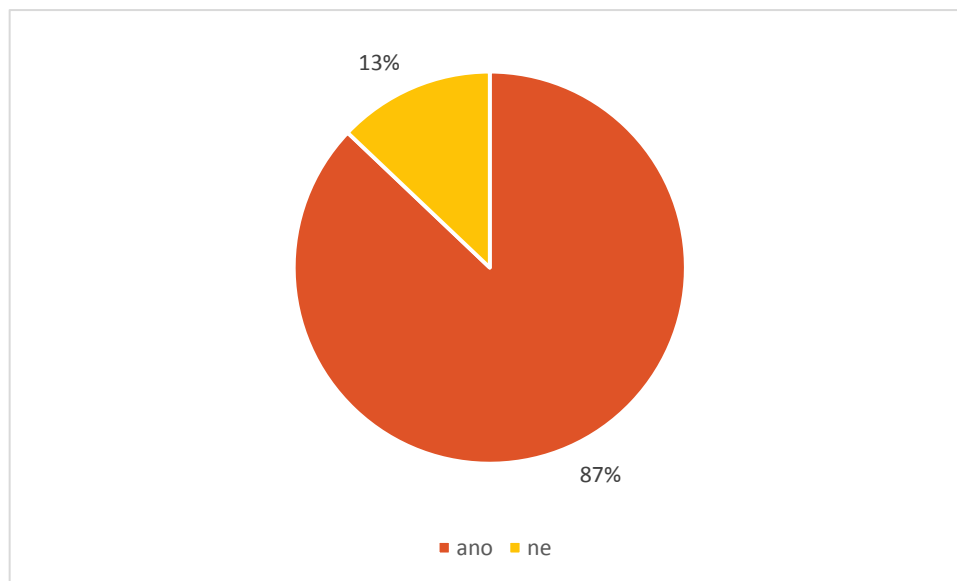

Graf 10 - Jakým výrobkům (potravinám) dáváte přednost?

Zdroj: vlastní zpracování

Tato otázka zjišťovala, jakým potravinám dávají přednost při svém rozhodování spotřebitelé. 79 respondentů dává přednost českým výrobkům, 28 respondentů nekupuje potraviny podle země původu či vyrobení potravin a pouze 1 respondent uvedl, že dává přednost zahraničním výrobkům.

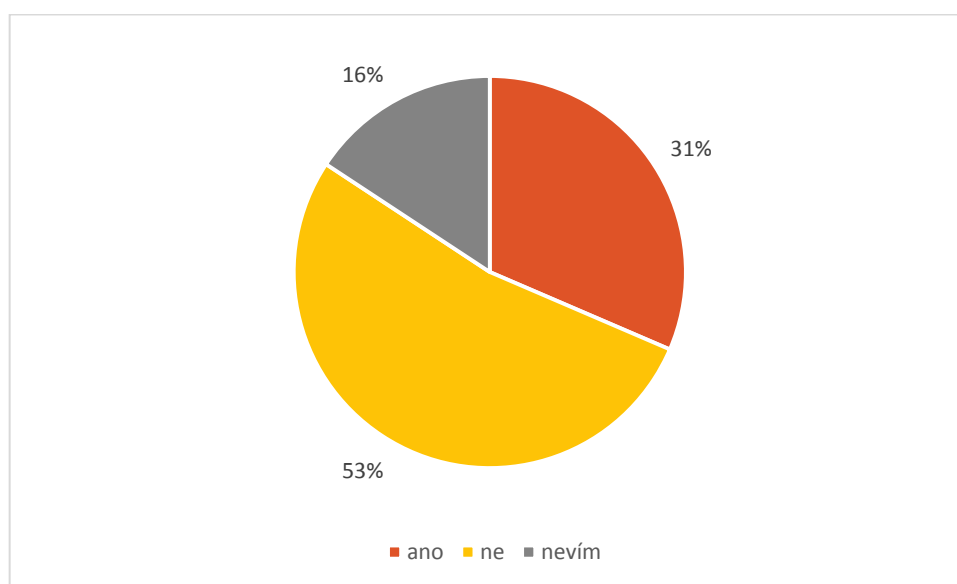
Z výsledku dosažených v tomto dotaze vyplývá, že české potraviny jsou preferovány před zahraničními a jejich oblíbenost je vysoká.

Otázka č. 5: Zajímáte se o složení potravin?

Graf 11 - Zajímáte se o složení potravin?

Zdroj: vlastní zpracování

Celkem 94 respondentů se při svém nakupování zajímá o složení potravin, pouze 14 respondentů udává odpověď ne. Z těchto 94 respondentů se jedná o 72 žen a 22 mužů. Jak jde vidět i ze složení respondentů v otázce č. 1, zajímají se o problematiku složení potravin spíše ženy.

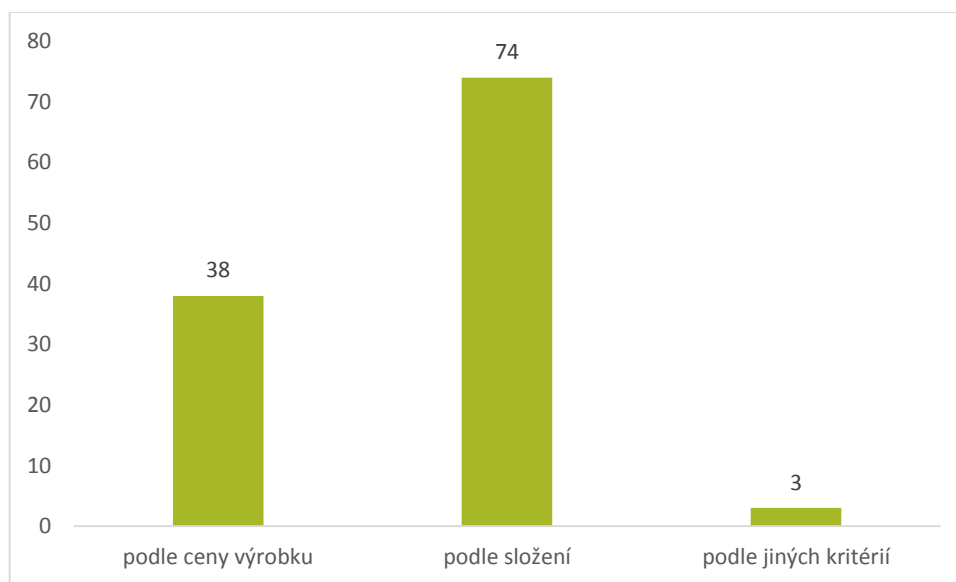
Otázka č. 6: Je podle Vás značení potravin dostatečné?

Graf 12 - Je podle Vás značení potravin dostatečné?

Zdroj: vlastní zpracování

Na otázku dostatečného značení potravin tvoří nejpočetnější skupinu respondenti, podle kterých není značení potravin dostatečné, celkem 57 respondentů. Pro 34 respondentů je značení dostatečné a 17 respondentů vyznačilo odpověď nevim. Otázkou značení potravin se zabývá zákon č. 110/1997 Sb., o potravinách a tabákových výrobcích a nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1169/2011 o poskytování informací o potravinách spotřebitelům, které definuje povinné údaje na balených potravinách. Nespokojenost 53% respondentů se značením potravin mě překvapila, dle mého názoru je rozsah uváděných informací na balených potravinách či výrobcích dostačující.

Otázka č. 7: Podle čeho vybíráte potraviny?

Graf 13 - Podle čeho vybíráte potraviny?

Zdroj: vlastní zpracování

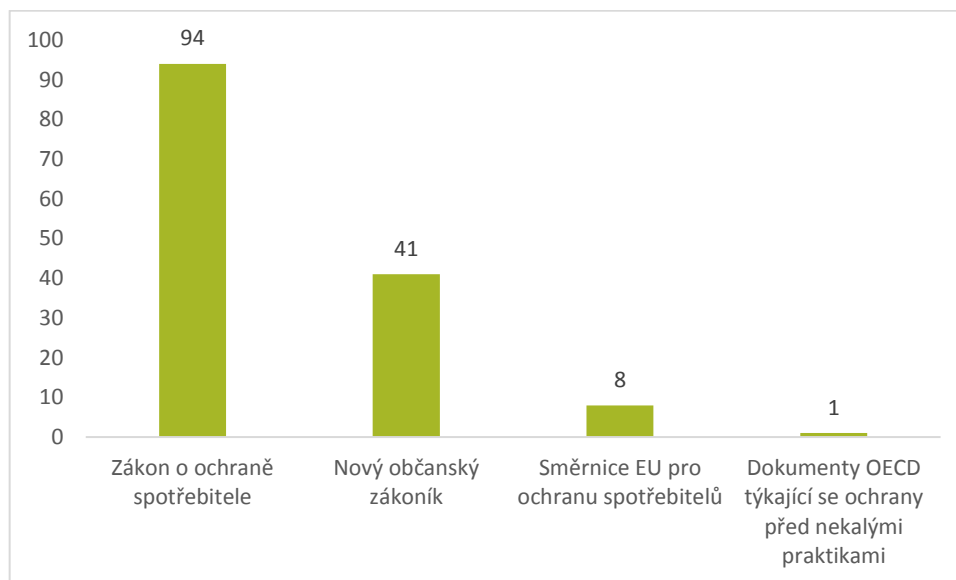
Jak již bylo uvedeno výše, většina spotřebitelů se zajímá o složení potravin a tvoří taky nejpočetnější skupinu, která se podle složení potravin rozhoduje při své výběru, celkem 74 respondentů. Celkem 38 respondentů se při svém rozhodování řídí cenou výrobku a 3 respondenti se řídí jinými kritérii.

Zde měli respondenti možnost uvedení konkrétního příkladu a byly uvedeny následující kritéria:

- použití palmového oleje
- kombinace chutí, potřeba, cena a složení

- poměr cena/složení
- oblíbenost a chutnost výrobku

Otázka č. 8: Které právní předpisy na ochranu spotřebitele znáte?

Graf 14 - Které právní předpisy na ochranu spotřebitele znáte?

Zdroj: vlastní zpracování

Další otázka měla ukázat, zda spotřebitelé znají některé právní předpisy na jejich ochranu. Zde mohli respondenti vybrat i více odpovědí.

Největší znalost mají spotřebitelé o Zákoně o ochraně spotřebitele (celkem 94 respondentů), 41 respondentů zná Nový občanský zákoník, 8 respondentů zná Směrnici EU pro ochranu spotřebitelů a pouze 1 respondent uvedl, že zná dokumenty OECD týkající se ochrany před nekalými praktikami. Z výsledku tohoto dotazu se dá vyvodit, že spotřebitelé znají nejdůležitější právní předpisy na ochranu spotřebitele platné v ČR.

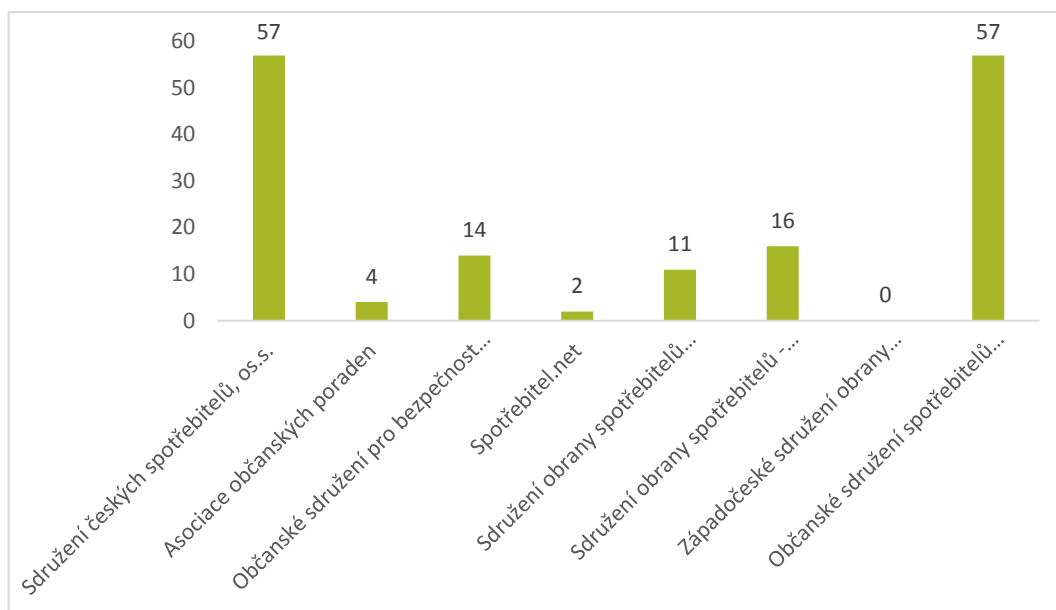
Otázka č. 9: Které státní organizace na ochranu spotřebitele znáte?*Graf 15 - Které státní organizace na ochranu spotřebitele znáte?**Zdroj: vlastní zpracování*

Dalším dotazem jsem chtěla zjistit povědomí spotřebitelů o znalosti státních organizací na ochranu spotřebitele. Jednalo se o otevřenou otázku a byla opět dána možnost výběru více odpovědí.

Nejznámější organizací byla uvedena Česká obchodní inspekce, kterou označilo celkem 106 respondentů, dále Státní zemědělská a potravinářská inspekce, kterou zná 79 respondentů. Další organizací, kterou spotřebitelé znají je Státní veterinární správa s celkem 56-ti respondenty a Ministerstvo zemědělství, které zná 55 respondentů. Nejméně známou institucí je Státní zdravotní ústav, který označilo 27 respondentů.

Z výsledků je patrné, že spotřebitele mají znalost o nejdůležitějších státních kontrolních organizacích na ochranu spotřebitele.

Otázka č. 10: Které nestátní organizace na ochranu spotřebitele znáte?

Graf 16 - Které nestátní organizace na ochranu spotřebitele znáte?

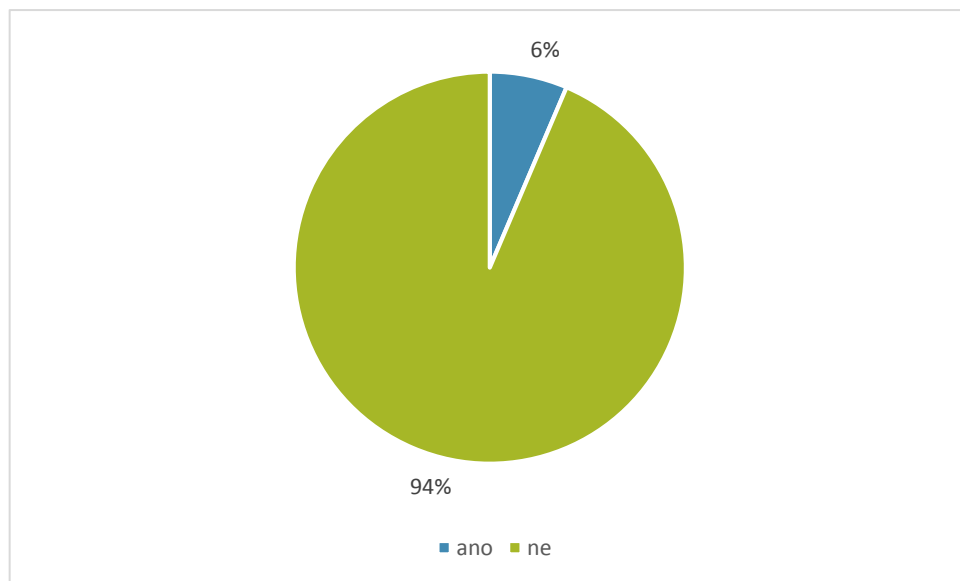
Zdroj: vlastní zpracování

Tato otázka zjišťovala znalost nestátních organizací na ochranu spotřebitele, byla opět dána možnost výběru více možností.

Mezi nejznámější organizace patří Sdružení českých spotřebitelů, os.s. a Občanské sdružení spotřebitelů TEST, které označilo shodně 57 respondentů. 16 respondentů zná Sdružení obrany spotřebitelů – Asociace, z. s., 14 respondentů zná Občanské sdružení pro bezpečnost potravin a ochranu spotřebitele a 11 respondentů zná Sdružení obrany spotřebitelů Moravy a Slezska. Pouze 4 respondenti znají Asociaci občanských poraden a 2 respondenti znají organizaci Spotřebitel.net. Západočeské sdružení obrany spotřebitelů nevybral žádný z respondentů.

U výsledků bych vzhledem k vydávání spotřebitelského časopisu a taky s ohledem na publicistický pořad Černé ovce, očekávala větší znalost Občanského sdružení spotřebitelů TEST.

Otázka č. 11: Využil/a jste někdy pomoci některé z výše uvedených organizací?

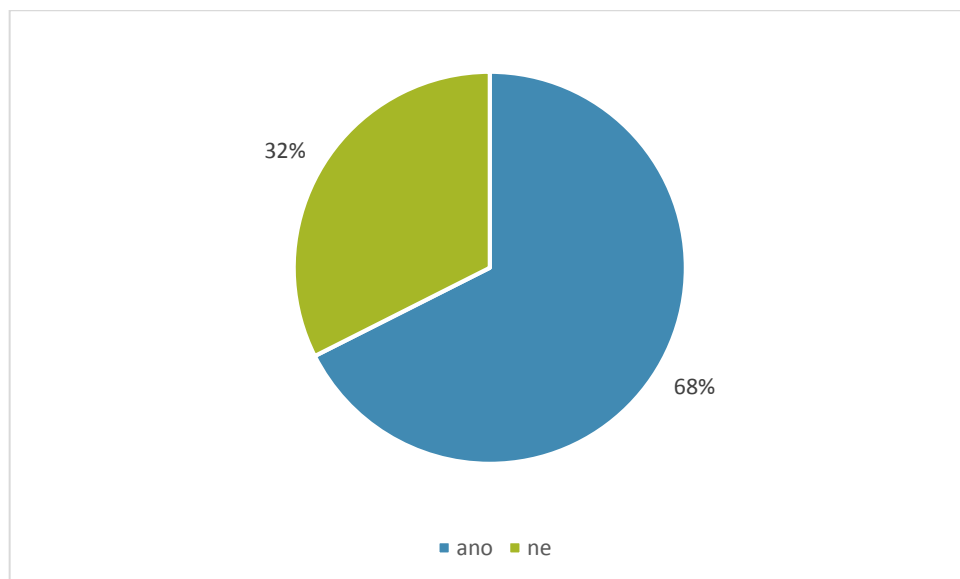

Graf 17 - Využil/a jste někdy pomoci výše uvedených organizací?

Zdroj: vlastní zpracování

Pomoci některé z výše uvedených organizací využilo celkem 7 respondentů, 101 respondentů této pomoci nevyužilo. Z těchto 7 respondentů se jedná o 5 žen a pouze 2 muže.

Otázka č. 12: Sledujete nejnovější informace o nebezpečných či závadných potravinách na internetu?

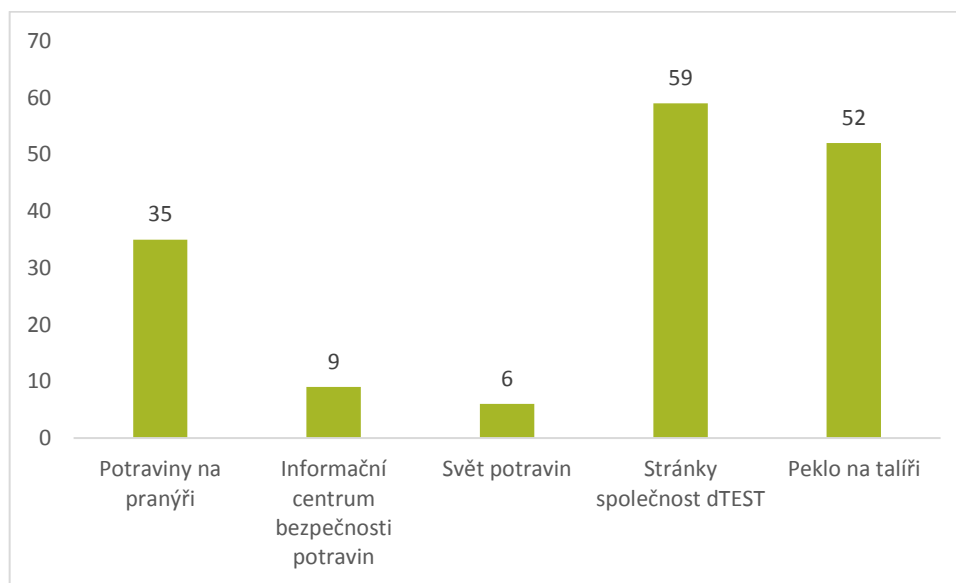

Graf 18 - Sledujete nejnovější informace o nebezpečných či závadných potravinách na internetu?

Zdroj: vlastní zpracování

Celkem 73 respondentů sleduje na internetu informace o nebezpečných nebo závadných potravin, 35 respondentů tyto informace nesleduje.

Otázka č. 13: Jaké internetové zdroje znáte?

Graf 19 - Jaké internetové zdroje znáte?

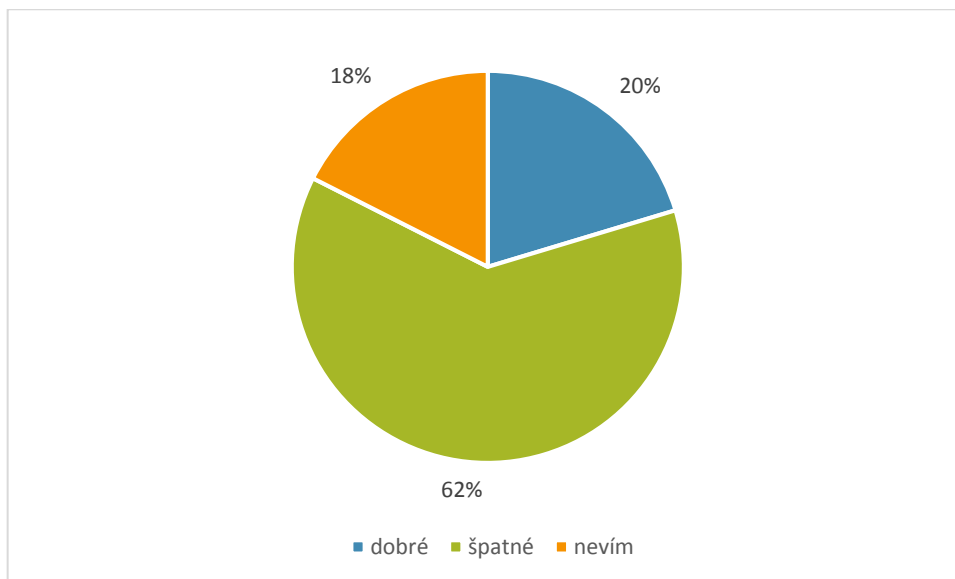
Zdroj: vlastní zpracování

Pokud respondent uvedl v odpovědi na předchozí dotaz ano, byl požádán o vyplnění otázky, jaké internetové zdroje zná, či sleduje. Opět byla respondentům dána možnost výběru více odpovědí.

Nejvíce známé jsou stránky společnosti dTest, které označilo 59 respondentů. 52 respondentů sleduje Peklo na talíři a 35 respondentů sleduje portál Potraviny na pranýři provozované Státní zemědělskou a potravinářskou inspekcí. Mezi méně známé patří Informační centrum bezpečnosti potravin provozované Ministerstvem zemědělství, které zná 9 respondentů a Svět potravin, které označilo 6 respondentů.

U této otázky jde opět vidět, jakou roli hraje medializace činností jednotlivých institucí. Internetové zdroje provozované státními institucemi zná jen velmi málo respondentů.

Otázka č. 14: Jaké je podle Vašeho názoru postavení spotřebitele na českém trhu s potravinami?

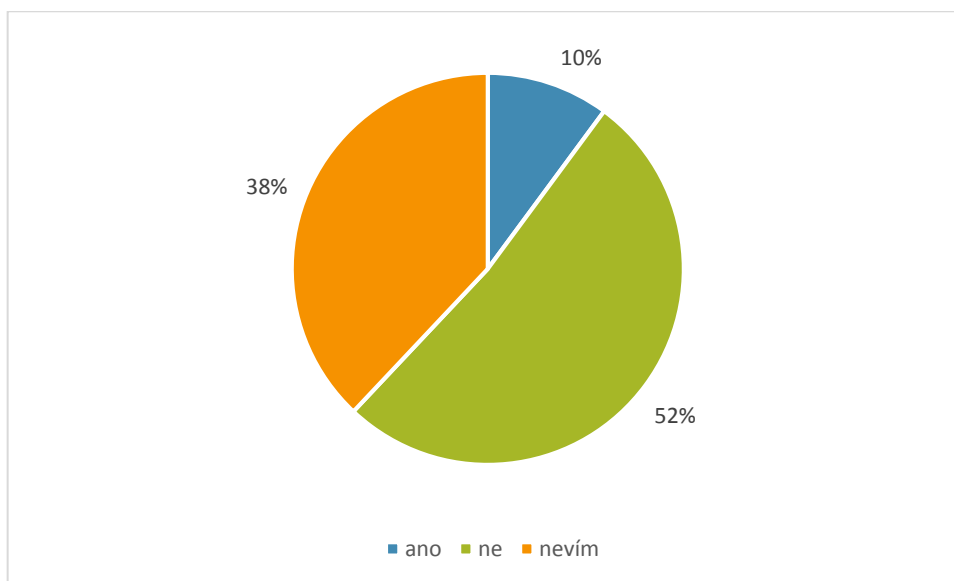
Graf 20 - Jaké je podle Vás postavení spotřebitele na trhu s potravinami?

Zdroj: vlastní zpracování

Jak je patrné z grafu, nejsou respondenti (potencionální spotřebitelé) spokojeni se svým postavením na trhu. 67 respondentů vnímá postavení spotřebitele na trhu jako špatné, 22 respondentů jako dobré a 19 respondentů neví.

Podrobnou analýzou právních dokumentů a institucí na ochranu spotřebitele si myslím, že naopak postavení spotřebitele na potravinovém trhu a systém kontroly bezpečnosti potravin je velmi dobré. U těchto odpovědí lze předpokládat, že vnímání špatného postavení je zapříčiněno spíše neznalostí kontrolních institucí a jejich činností.

Otázka č. 15: Myslíte si, že jsou výše pokut ukládané prodejcům či výrobcům potravin v případě pochybení dostatečně vysoké?

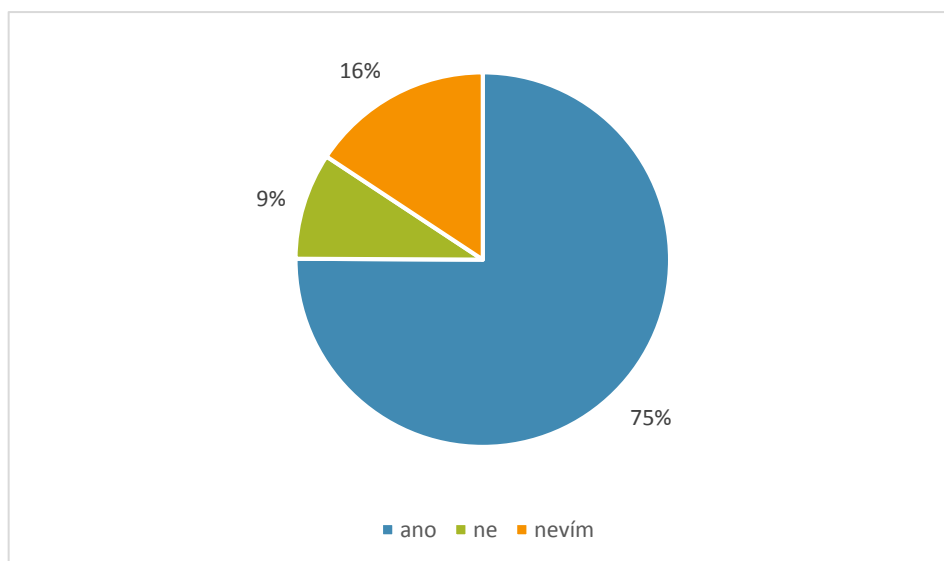
Graf 21 - Myslíte si, že jsou výše pokut ukládané prodejcům či výrobcům potravin v případě pochybení dostatečně vysoké?

Zdroj: vlastní zpracování

Tato otázka byla položena za účelem zjištění názoru spotřebitelů na ukládané pokuty státními institucemi v případě pochybení. 56 respondentů uvedlo, že pokuty nejsou dostatečně vysoké, s jejich výší bylo spokojeno 11 respondentů a 41 respondentů zvolilo odpověď „nevím“.

38% respondentů s odpovědí „nevím“ zřejmě opět ukazuje na nízkou informovanost spotřebitelů o kontrolních činnostech státních institucí a o výši ukládaných pokut.

Otázka č. 16: Je podle Vás nutná změna kontroly kvality potravin na českém trhu?

Graf 22 - Je podle Vás nutná změna kontroly kvality potravin na českém trhu?

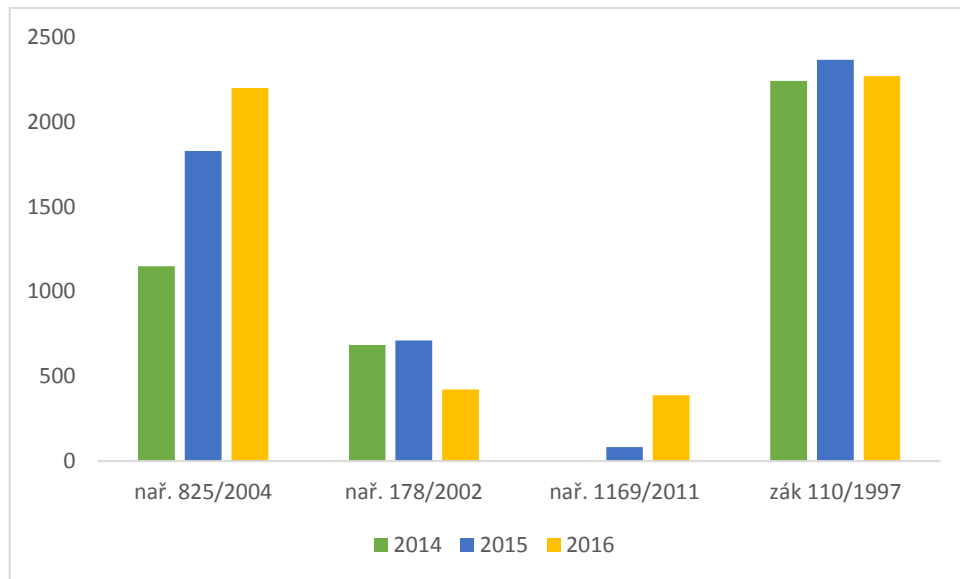
Zdroj: vlastní zpracování

81 respondentů odpovědělo, že je nutná změna kontroly kvality potravin, pro 10 respondentů tato změna není nutná a 17 respondentů zvolilo odpověď „nevím“.

5.2 Kontrolní činnost SZPI

Z dotazníkového šetření vyplývá, že největším problémem ze stran spotřebitelů jsou nedostatečné kontroly potravin. Vzhledem k tomu, že nejdůležitější státní institucí na ochranu spotřebitele na trhu s potravinami je SZPI, rozhodla jsem se porovnat jejich výroční zprávy o činnosti za roky 2014, 2015 a 2016. Zpráva o činnosti za rok 2017 nebyla v době dokončování práce ještě zveřejněna.

Analýza závěrečných zpráv o činnosti Státní zemědělské a potravinářské inspekce v letech 2014 – 2016 ukazuje nejčastěji porušované právní předpisy na ochranu spotřebitele – viz následující graf. Nejčastěji porušovaným předpisem je Zákon č. 110/1997Sb., o potravinách a tabákových výrobcích. Nejméně porušovaným předpisem je Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1169/2011 o poskytování informací o potravinách spotřebitelům.

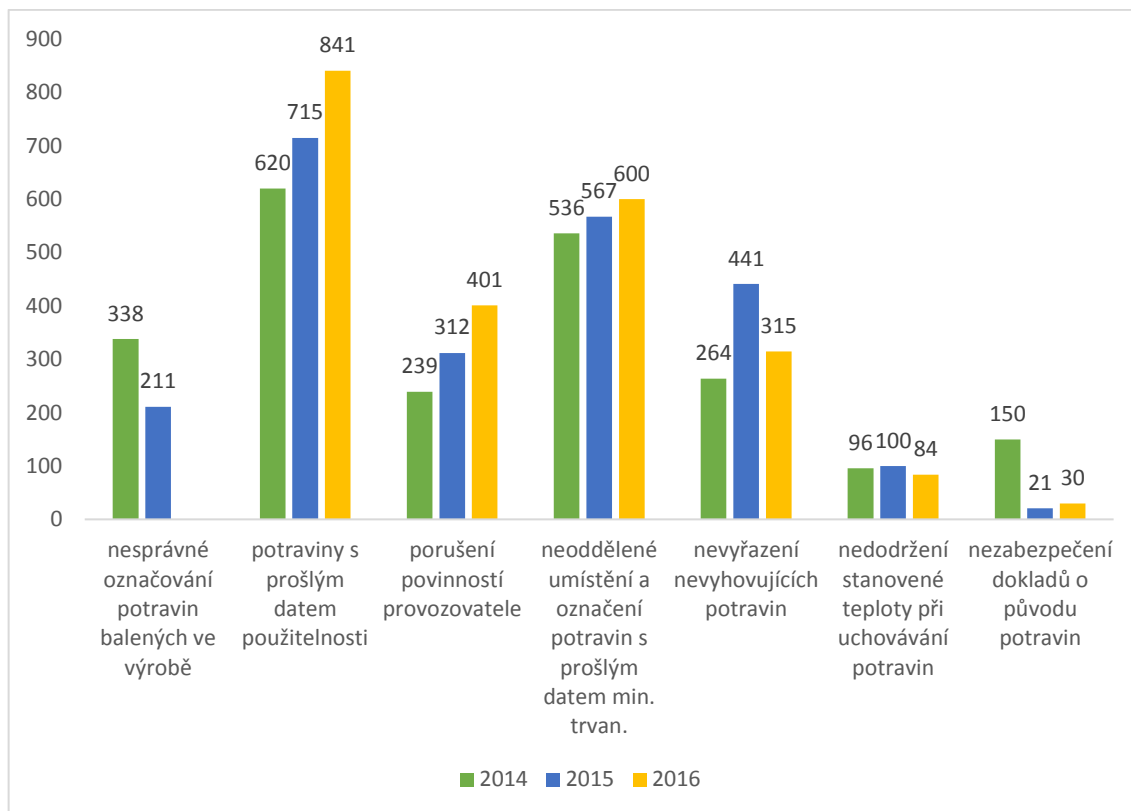
Graf 23 - Nejčastěji porušované právní předpisy

Zdroj: vlastní zpracování

Nejčastějším pochybením je uvádění do oběhu potravin s prošlým datem použitelnost.

Jak je patrné z následujícího grafu, je každým rokem zjištěno více porušení daného zákona.

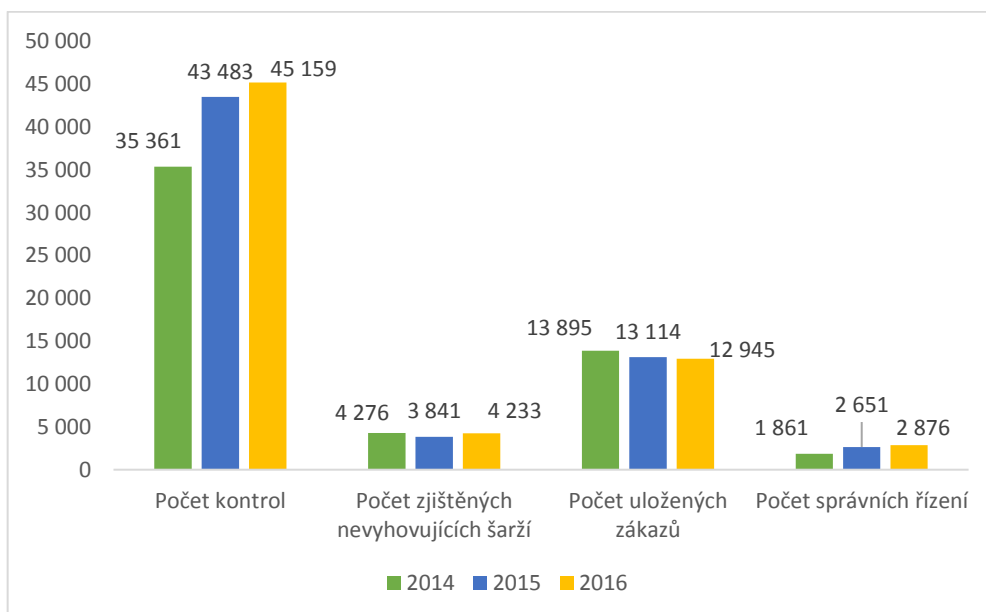
Zlepšení lze vidět pouze u zabezpečení dokladů o původu potravin.

Graf 24 - Nejčastější porušení zák. č. 110/1997

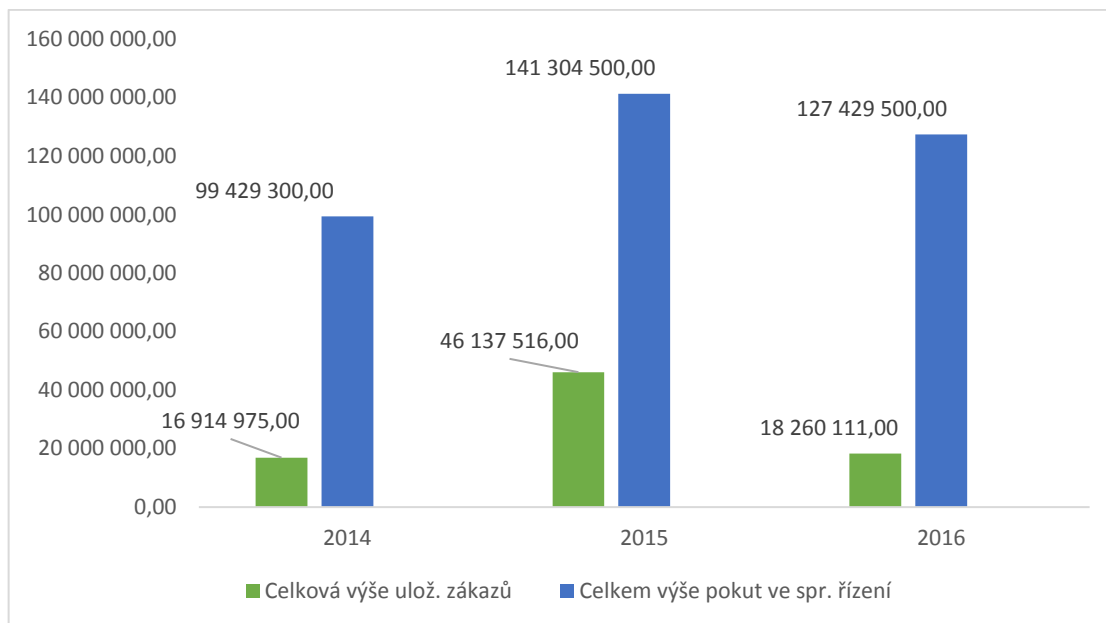
Zdroj: vlastní zpracování

I když roste počet kontrol, roste bohužel také počet zjištěných nevyhovujících šarží a počet zahájených správních řízení s provozovateli nebo výrobci potravin nebo výrobků z nich.

Graf 25 - Provedené kontroly SZPI 2014-2016

Zdroj: vlastní zpracování

Graf 26 - Provedené kontroly SZPI 2014-2016 - výše pokut a zázazů

Zdroj: vlastní zpracování

S vyšším počtem provedených kontrol roste také výše ukládaných zázazů a pokut ve správním řízení. Z analýzy je patrné, že počet kontrol se každý rokem neustále zvyšuje, což je jistě pro spotřebitele přínosné. Zvyšuje se také výše pokut ukládaných ve správních řízeních.

5.3 Souhrn hlavních problémů identifikovaných v dotazníkovém šetření na potravinářském trhu a ekonomické dopady na spotřebitele

Největším problémem vyplývajícím z dotazníkového šetření je nedostatečná znalost právních předpisů týkajících se ochrany spotřebitelů. Mezi známé právní předpisy patří především Zákon o ochraně spotřebitele a v menší míře znalost Nového občanského zákoníku. Právní předpisy na ochranu spotřebitele platné v EU zná však velmi malá část respondentů.

Většina spotřebitelů má přehled o státních a nestátních organizacích na podporu ochrany spotřebitele.

Celkem 94 respondentů se při svém nakupování zajímá o složení potravin, pouze 14 respondentů udává odpověď ne. Pokud se spotřebitelé při svém rozhodování řídí právě složením výrobků a potravin, je při jejich rozhodování důležité, zda jsou výrobky a potraviny správně označeny podle platné legislativy.

Na otázku dostatečného značení potravin tvoří nejpočetnější skupinu respondenti, podle kterých není značení potravin dostatečné, celkem 57 respondentů. Pro 34 respondentů je značení dostatečné a 17 respondentů vyznačilo odpověď nevím. Otázkou značení potravin se zabývá zákon č. 110/1997 Sb., o potravinách a tabákových výrobcích a nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1169/2011 o poskytování informací o potravinách spotřebitelům, které definuje povinné údaje na balených potravinách.

Z šetření však dále vyplynulo, že spotřebitelé nemají dostatečné znalosti o kontrolních činnostech jednotlivých organizací. Pouze malé množství respondentů zná webové stránky www.potravinynapranari.cz, které jsou provozované Státní zemědělskou a potravinářskou inspekcí a webové stránky www.bezpecnostpotravin.cz spadající pod Informační centrum bezpečnosti potravin Ministerstva zemědělství. Prostřednictvím těchto kanálů jsou spotřebitelům poskytovány nejnovější informace o zjištěných pochybeních při kontrolách potravin. Součástí je také systém rychlého varování pro potraviny a krmiva RASFF (Rapid Alert System for Food and Feed), který byl zřízen na základě Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES).

Označování potravin vnímá většina respondentů jako nedostatečné. Jak jsem zmínila již v předchozí kapitole, tuto problematiku řeší zákon č. 110/1997 Sb., o potravinách a tabákových výrobcích a nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1169/2011 o poskytování informací o potravinách spotřebitelům, které definuje povinné údaje na balených potravinách.

Dalším problémem je vnímání špatného postavení spotřebitele na trhu s potravinami, jak uvedlo 62% respondentů.

6 NÁVRH OPATŘENÍ NA ZLEPŠENÍ POSTAVENÍ SPOTŘEBITELE NA TRHU S POTRAVINAMI

V oblasti ochrany spotřebitele se nejčastěji setkáváme s nekalými obchodními praktikami ze stran podnikatelů, které ovlivňují spotřebitele při svém rozhodování.

Analýzou výsledků dotazníkové šetření bylo zjištěno několik problémů. Spotřebitelé vnímají značení potravin jako nedostatečné nebo klamavé, protože většina spotřebitelů se při svém výběru řídí právě složením nakupovaného výrobku. Do této problematiky spadá také problematika falšování potravin nebo jednotlivých složek, klamavá reklama a v neposlední řadě také dvojí kvalita stejného výrobku v různých státech EU.

Dalším problémem je nízká informovanost spotřebitelů o právní a institucionální ochraně spotřebitele.

6.1 Značení potravin a výše ukládaných sankcí

Jak bylo již zmíněno v teoretické části práce, nejdůležitějšími právními předpisy týkající se problematiky značení potravin jsou zákon č. 110/1997 Sb., o potravinách a tabákových výrobcích (dále jen „zákon“) a nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1169/2011 o poskytování informací o potravinách spotřebitelům (dále jen „nařízení“).

Platná legislativa ukládá povinnosti výrobců nebo prodejců na značení potravin balených, zabalených a nebalených a definuje povinné a nepovinné údaje, kterými musí být potraviny nebo výrobky z nich označeny. Jak vyplývá z analýzy kontrolní činnosti SZPI popsané v předešlé části práci, je předmětem kontrol také dostatečné označování potravin ze stran výrobců a prodejců.

Z dotazníkového šetření bylo zjištěno, že celkem 87% respondentů se při svém nakupování zajímá o složení potravin. Spokojenost s dostatečným značením potravin však vyslovilo pouze 53% dotazovaných.

Analýzou kontrolní činnosti bylo zjištěno, že, je stále zjišťováno mnoho pochybení. S vyšším počtem provedených kontrol roste také výše ukládaných zákazů a pokut ve správním řízení. Z analýzy je patrné, že počet kontrol se každý rok neustále zvyšuje, což je jistě pro spotřebitele přínosné. Zvyšuje se také výše pokut ukládaných ve správních řízeních.

Z odpovědí respondentů v dotazníkovém šetření vyplývá mínění, že výše ukládaných pokut je nutné zvýšit.

Vzhledem k nespokojenosti respondentů se značením potravin a ke stoupajícím zjištěním pochybení ze stran výrobců a prodejců, je nutné v nastavených kontrolách pokračovat. Při zjištěných nedostatcích je jisté na místě s ohledem na ochranu spotřebitele ukládat vyšší sankce za zjištěná pochybení.

6.2 Zařazení dvojí kvality potravin na seznam nekalých obchodních praktik

Dvojitá kvalita je v poslední době velmi často zmiňované téma. Různými státními či nestátními organizacemi bylo uskutečněno několik srovnávacích analýz, které ukázaly, že složení potravin určených pro český trh se liší od složení potravin v jiných členských státech EU. Bohužel se jedná ve většině případů o rozdíly na úkor českého spotřebitele, protože dochází Na tuto problematiku upozornila v roce 2011 Asociace spotřebitelů Slovenska, která zveřejnila srovnání stejných potravin v různých zemích EU. Evropskou komisí reagovala sdělením, že výrobci mohou měnit své produkty s ohledem na specifika trhů a preference spotřebitelů jednotlivých členských států s podmínkou správného uvedení složení na obalech. Jak jsem uvedla v teoretické části práce, problematikou dvojí kvality se zabývá občanské sdružení dTest ve své kampani „Stop dvojitá kvalita!“ Neziskové sdružení provedlo vlastní srovnání nákupem značkových potravin v České republice a v Rakousku. Občanské sdružení dTest provedeno srovnání několika výrobků a bylo prokázáno, že výrobky prodávané pod značkou obchodní řetězců v ČR mají odlišné vlastnosti oproti výrobkům prodávaným v zahraničí. Odlišnosti se týkají zejména obsahu důležitých složek, nebo použití přídatných látek.

Dvojitou kvalitou se zabývala také SZPI v rámci sociologického výzkumu, kdy byli spotřebitele dotázáni, jak vnímají situaci, když zahraniční výrobci potravin dodávají pod stejným názvem na různé národní trhy výrobky s odlišným složením. Z průzkumu vyplynulo, že 88% spotřebitelům vadí toto odlišné složení potravin. (SZPI, 2016)

V rámci Evropské unie se touto problematikou intenzivně zabývá česká eurokomisařka pro spravedlnost a ochranu spotřebitele Věra Jourová, která přednesla 11.4.2018 Komisi k projednání návrh zabývající se touto problematikou, jehož výsledkem by mělo být vydání

Nařízení EU zařazující toto rozdílné složení zboží se stejným obalem na seznam nekalých obchodních praktik. Tento návrh Evropská komise přijala. Přijetím tohoto návrhu dojde k posílení postavení spotřebitele na trhu s potravinami a uvádění identických výrobků s odlišným složením na trh bude nezákonné. Zároveň bylo Evropskou komisí zdůrazněno, že obchodníci mohou v různých zemích uvádět na trh zboží s různým složením tak, aby odpovídalo požadavkům a preferencím tamních spotřebitelů. Komise také navrhuje posílení pravomocí spotřebitelských organizací, které by měly pravomoc vymáhat odškodnění, náhradu, výměnu či opravu zboží jménem zákazníků. (čt24, 2018)

6.3 Zvýšení spotřebitelské informovanosti

Z analýzy dotazníkového šetření vyplynula nízká informovanost respondentů nejen o existujících právních předpisech, ale také o státních institucích a jejich projektech na ochranu spotřebitele. Je nutné se zaměřit na zvýšení informovanosti, protože pouze informovaný spotřebitel dokáže dělat správná ekonomická rozhodnutí.

Tento problém byl již řešen v působnosti Ministerstva průmyslu a obchodu ve spolupráci s ČOI, kdy na základě schválení dokumentu Priority spotřebitelské politiky 2015 – 2020 bylo rozhodnuto, že jedním z cílů je orientace na školní mládež.

Byl tedy připraven vzdělávací projekt zaměřený na studenty středních škol. Projekt byl realizován pracovníky ČOI ve spolupráci s hejtmány krajů a primátorkou hlavního města Prahy, kteří byli požádáni o zajištění výběru vhodných prostor. Projekt se podařilo uskutečnit ve školním roce 2015/2006 a v roce 2016/2017 a byl realizován formou přednášek a diskuzí. Byl zaznamenán zájem studentů a bylo konstatováno, že bohužel ne vždy bylo z kapacitních důvodů vyhověno veškerým zájemcům. Projektu se účastnilo celkem 1500 studentů a pedagogickým pracovníků. Tématem byla ochrana spotřebitele při nákupech na internetu. V první polovině roku 2016/2017 byl realizován druhý cyklus projektu věnovaný problematice nabídky a prodeje padělků a nákupům přes internet s orientací na oblast nákupů letenek a problémů spojených s cestováním.

V návaznosti na zájem ze stran studentů o předchozí projekty vidím za přínosné v těchto projektech zaměřených na studenty pokračovat navržením dalšího projektu zaměřeného opět

na střední školy se zaměřením na potravinový trh. Projekt by měl být však zaměřen na větší počet studentů.

Spolupracovníky projektu by byli pracovníci ČOI, kteří by studentům přiblížili obecná pravidla na ochranu spotřebitele ve spolupráci s pracovníky SZPI, kteří by podávali konkrétnější informace týkající se přímo kontrolní činnosti na trhu s potravinami. O spolupráci by byli požádáni hejtmani krajů a byl by koncipován jako soubor přednášek a diskuzí pro studenty.

V rámci přednášek by byly představeny základní práva a povinnosti spotřebitelů, základní předpisy na ochranu spotřebitele a pracovníky SZPI by byla představena kontrolní činnost jejich úřadu. Představeny by byly také internetové stránky www.potravinynapranyri.cz a www.bezpecnostpotravin.cz, které umožňují spotřebitelům hlásit závadné potraviny nebo podat podnět na prošetření chybného značení potravin, nebo jiné nekalé obchodní praktiky.

Jak již bylo uvedeno na začátku práce, spotřebitelem na trhu s potravinami je téměř každý občan České republiky. A protože bránit se může pouze informovaný spotřebitel, je nutné jeho informovanost posilovat.

ZÁVĚR

V diplomové práci jsem se zabývala právním rámcem na ochranu spotřebitele na trhu s potravinami v rámci České republiky i na úrovni Evropské unie. Institucionální rámec sloužící na ochranu spotřebitelů na potravinovém trhu je tvořen jak státními, tak nestátními organizacemi. Státním organizacím přísluší kontrolní činnost, nestátní organizace nabízí spotřebitelům poradenskou činnost. Rozšíření jejich pravomocí by mohlo přinést schválení Opatření Komise EU, které navrhuje posílení jejich pravomocí o vymáhání odškodnění, náhradu, výměnu či opravu zboží jménem spotřebitelů.

Důležitými aspekty rozhodování spotřebitele při výběru a nákupu potravin jsou kvalita, vlastnosti a cena konzumovaných potravin. Spotřebitelé více sledují výživová a zdravotní tvrzení o potravinách, která však nejsou vždy pravdivá. Velká část spotřebitelů se při svém nákupním rozhodování dává přednost výběru podle složení potravin. Zde se setkávají spotřebitelé ze stran prodejců a výrobců s nekalými obchodními praktikami jako jsou klamavá reklama, dvojí kvalita zdánlivě stejně vypadajících potravin v různých členských státech Evropské unie a také s problematikou falšování potravin. Ve všech těchto případech dochází ke klamání spotřebitele.

Z analýzy dotazníkového šetření je zřejmé, že spotřebitelé stále nemají pocit dobrého postavení na trhu, i přes zvyšující se prováděné kontroly a ukládané pokuty za zjištěná pochybení ve správním řízení. Kromě výše uvedeného, je také důležitým aspektem nízká informovanost spotřebitelů o právní úpravě na ochranu spotřebitele a o kontrolních činnostech dozorujících organizací.

Návrhy opatření v poslední části práce se proto zaměřují na řádné označování potravin a výše ukládaných pokut a na zařazení dvojí kvality potravin mezi nekalé obchodní praktiky. Tato problematika byla právě v těchto dnech projednávána českou eurokomisařkou Věrou Jourovou před Komisí EU, která tento návrh schválila. Dvojí kvalita potravin v členských státech Evropské unie by tak měla být v nejbližší době zařazena mezi nekalé obchodní praktiky.

Poslední návrh opatření se týká zvýšení informovanosti spotřebitelů. Zde jsem navázala na již proběhlé projekty Ministerstva průmyslu a obchodu ve spolupráci s ČOI a navrhla jsem další pokračování těchto projektů, ovšem se zapojením širšího počtu studentů.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

Monografie:

DISMAN, Miroslav, 2002. *Jak se vyrábí sociologická znalost*. 3. vydání. Praha: Univerzita Karlova, s. 374, ISBN 80-246-0139-7.

HES, Aleš. *Chování spotřebitele při nákupu potravin*. Praha: Alfa Nakladatelství, 2008, 156 s. Ekonomie studium. ISBN 978-80-87197-20-2.

HOROVÁ, Olga. *Ochrana spotřebitele po vstupu do Evropské unie*. 1. vydání. V Praze: Oeconomica, 2006, 185 s. ISBN 80-245-1106-1.

HOROVÁ, Olga. *Ochrana spotřebitele*. Vyd. 2. Praha: Oeconomica, 2004, 136 s. ISBN 8024506904.

Hulva, T. *Ochrana spotřebitele*. 1. vydání. Praha: ASPI, 2004, 452 s. ISBN 80-7357-064-5

TOMANČÁKOVÁ, Blanka. *Ochrana spotřebitele v praxi se vzory a příklady*. Praha: Linde, 2008, 222 s. ISBN 978-80-7201-695-2.

TÝČ, Vladimír. *Základy práva Evropské unie pro ekonomy*. 7. přepracované a aktualizované vydání. Praha: Leges, 2017, 352 s. Student. ISBN 978-80-7502-243-1.

VEBER, J. a kol., *Řízení jakosti a ochrana spotřebitele*. 2. vydání. Praha: Grada, 2007, 201 s. ISBN 978-80-247-1782-1

Vítová, B., Etlíková, M. *Nekalé obchodní praktiky*. Praha: Wolters Kluwer, 2017. s. 212. ISBN 978-82-7552-867-4

ZDRAŽIL, Miloš. *O ochraně spotřebitele: praktická příručka se vzory a judikaturou*. 1. vydání. Praha: Linde, 2000, 231 s. ISBN 8072012401

Internetové zdroje

Cechovní normy. © 2018. Co jsou cechovní normy. *cehovninormy.cz* [online]. [cit. 2018-04-02]. Dostupné z: <https://www.cehovninormy.cz/jsou-cehovni-normy/>

Česká obchodní inspekce. © 2018 Působnost úřadu. *coi.cz* [online]. [cit. 2018-03-10]. Dostupné z: <https://www.coi.cz/o-coi/pusobnost-uradu/>

Česká televize. © 2018 Separát místo masa? Dvojí kvalitu potravin postaví EU mimo zákon, chystají se rozsáhlé testy. *ceskatelevize.cz* [online]. [cit. 2018-04-11]. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/ekonomika/2447146-separat-misto-masa-dvoji-kvalitu-potravin-postavi-evropska-komise-mimo-zakon>

dTEST. © 2018 Kdo jsme. *dtest.cz* [online]. [cit. 2018-03-15]. Dostupné z: <https://www.dtest.cz/clanek-5202/kdo-jsme>

dTEST. © 2018 Rozdílná kvalita potravin v EU. *dtest.cz* [online]. [cit. 2018-03-15]. Dostupné z: <https://www.dtest.cz/clanek-5156/rozdilna-kvalita-potravin-v-eu>

dTEST. © 2018 Stop dvojí kvalitě. *dtest.cz* [online]. [cit. 2018-03-15]. Dostupné z: <https://www.dtest.cz/kampane/dvoji-kvalita>

Euractiv, © 2018. Komise zakročila proti dvojí kvalitě. *euractiv.cz* [online]. [cit. 2018-03-20]. Dostupné z: <http://euractiv.cz/clanky/aktualne-v-eu/komise-zakrocila-proti-dvoji-kvalite-potravin-v-eu/>

EUR-Lex, © 2018. Směrnice 98/6/ES o ochraně spotřebitele při označování cen výrobků nabízených spotřebiteli. *eur-lex.europa.eu* [online]. [cit. 2018-04-01]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=CELEX%3A31998L0006>

EUR-Lex, © 2018. Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 254/2024 ze dne 26. února o víceletém programu pro spotřebitele na období 2014-2020 a o zrušení rozhodnutí č. 1926/2006/ES. *eur-lex.europa.eu* [online]. [cit. 2018-04-07]. Dostupné z: <http://www.eur-lex.cz/dokument.aspx?celex=32014R0254>

EUR-Lex, © 2018. Směrnice 2005/29/ES o nekalých obchodních praktikách. *eur-lex.europa.eu* [online]. [cit. 2018-04-07]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=LEGISSUM%3A132011>

EUR-Lex, © 2018. Směrnice 98/6/ES o ochraně spotřebitele při označování cen výrobků nabízených spotřebiteli. *eur-lex.europa.eu* [online]. [cit. 2018-04-02]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=CELEX%3A31998L0006>

EUR-Lex, © 2018. Směrnice 2005/29/ES o nekalých obchodních praktikách vůči spotřebitelům. *eur-lex.europa.eu* [online]. [cit. 2018-04-02]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2005:149:0022:0039:cs:PDF>

Evropská unie, © 2018. Nařízení, směrnice a další právní akty. *europa.eu* [online]. [cit. 2018-04-02]. Dostupné z: https://europa.eu/european-union/eu-law/legal-acts_cs

Evropská unie, © 2018. Evropský úřad pro bezpečnost potravin. *europa.eu* [online]. [cit. 2018-04-02]. Dostupné z: https://europa.eu/european-union/about-eu/agencies/efsa_cs#činnost_úřadu_efsa

Evropská unie, © 2018. Evropský úřad pro bezpečnost potravin. *europa.eu* [online]. [cit. 2018-04-02]. Dostupné z: https://europa.eu/european-union/about-eu/agencies/efsa_cs#činnost_úřadu_efsa

Informační centrum bezpečnosti potravin. © 2018. *bezpecnostpotravin.cz* [online]. [cit. 2018-04-02]. Dostupné z: <http://www.bezpecnostpotravin.cz/>

Informační centrum bezpečnosti potravin. © 2018. Označování potravin. *bezpecnostpotravin.cz* [online]. [cit. 2018-04-02]. Dostupné z: <http://www.bezpecnostpotravin.cz/kategorie/oznacovani-potravin.aspx>

Ministerstvo zemědělství © 2018 Zákon č. 166/1999 Sb., o veterinární péči a o změně souvisejících zákonů (veterinární zákon). *eagri.cz* [online]. [cit. 2018-04-02]. Dostupné z: http://eagri.cz/public/web/mze/legislativa/pravni-predpisy-mze/tematicky-prehled/Legislativa-MZe_uplna-zneni_zakon-1999-166-viceoblasti.html

Ministerstvo zemědělství © 2018 Ministerstvo otestovalo privátní značky řetězců, pizza pro Čechy obsahuje místo sýru analog, pomerančová šťáva jablečnou šťávu. *eagri.cz* [online]. [cit. 2018-04-02]. Dostupné z: http://eagri.cz/public/web/mze/tiskovy-servis/tiskove-zpravy/x2017_ministerstvo-otestovalo-privatni-znacky.html

Sdružení obrany spotřebitelů Moravy a Slezska, z.s. © 2018 Naše služby. *sos-msk.cz* [online]. [cit. 2018-04-02]. Dostupné z: <http://www.sos-msk.cz/zkusebni-stranka/nase-sluzby/>

Spotřebitel.net © 2018 O sdružení SPOTŘEBITEL.NET. *spotrebitel.net* [online]. [cit. 2018-04-02]. Dostupné z: <http://sub01.spotrebitel.net/o-sdruzeni>

Státní zemědělská a potravinářská inspekce. © 2018. Kontrola správnosti označování potravin („falšování“ potravin). *szpi.gov.cz* [online]. [cit. 2018-04-01]. Dostupné z: <http://www.szpi.gov.cz/clanek/kontrola-spravnosti-oznacovani-potravin-falsovani-potravin.aspx>

Státní zemědělská a potravinářská inspekce. © 2018. Výzkum: český spotřebitel žádá stejně kvalitní potraviny jako evropský. *szpi.gov.cz* [online]. [cit. 2018-04-01]. Dostupné z: <http://www.szpi.gov.cz/clanek/tz-2016-vyzkum-cesky-spotrebitel-zada-stejne-kvalitni-potraviny-jako-evropsky.aspx>

Státní zemědělská a potravinářská inspekce. © 2018. Zpráva o činnosti SZPI za rok 2014. *szpi.gov.cz* [online]. [cit. 2018-04-01]. Dostupné z: <http://www.szpi.gov.cz/clanek/zprava-o-cinnosti-szpi-za-rok-2014.aspx>

Státní zemědělská a potravinářská inspekce. © 2018. Zpráva o činnosti SZPI za rok 2015. *szpi.gov.cz* [online]. [cit. 2018-04-01]. Dostupné z: <http://www.szpi.gov.cz/clanek/zprava-o-cinnosti-szpi-za-rok-2015.aspx>

Státní zemědělská a potravinářská inspekce. © 2018. Zpráva o činnosti SZPI za rok 2016. *szpi.gov.cz* [online]. [cit. 2018-04-01]. Dostupné z: <http://www.szpi.gov.cz/clanek/zprava-o-cinnosti-szpi-za-rok-2016.aspx>

Vláda České republiky. © 2018. Ministerstva. *vlada.cz* [online]. [cit. 2018-04-01]. Dostupné z: <https://www.vlada.cz/cz/clenove-vlady/ministerstva/>

Západočeské sdružení obrany spotřebitele. © 2018 Základní informace. *spotrebitele.org* [online]. [cit. 2018-04-02]. Dostupné z: <http://www.spotrebitele.org/>

SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK

ČOI Česká obchodní inspekce

EFSA Evropský úřad pro bezpečnost potravin

EU Evropská unie

MPO Ministerstvo průmyslu a obchodu

SZPI Státní zemědělská a potravinářská inspekce

SEZNAM GRAFŮ

<i>Graf 1 - Počet kontrol uskutečněných SZPI.....</i>	<i>31</i>
<i>Graf 2 - Počet nevyhovujících šarží potravin</i>	<i>32</i>
<i>Graf 3 - Počet uložených zákazů.....</i>	<i>33</i>
<i>Graf 4 - Celková výše uložených zákazů.....</i>	<i>33</i>
<i>Graf 5 - Počet správních řízení.....</i>	<i>34</i>
<i>Graf 6 - Celková výše pokut uložených ve správních řízení</i>	<i>34</i>
<i>Graf 7 – Pohlaví</i>	<i>38</i>
<i>Graf 8 – Věk.....</i>	<i>39</i>
<i>Graf 9 - Dosažené vzdělání; vlastní zpracování.....</i>	<i>39</i>
<i>Graf 10 - Jakým výrobkům (potravinám) dáváte přednost?.....</i>	<i>40</i>
<i>Graf 11 - Zajímáte se o složení potravin?</i>	<i>41</i>
<i>Graf 12 - Je podle Vás značení potravin dostatečné?</i>	<i>41</i>
<i>Graf 13 - Podle čeho vybíráte potraviny?</i>	<i>42</i>
<i>Graf 14 - Které právní předpisy na ochranu spotřebitele znáte?.....</i>	<i>43</i>
<i>Graf 15 - Které státní organizace na ochranu spotřebitele znáte?</i>	<i>44</i>
<i>Graf 16 - Které nestátní organizace na ochranu spotřebitele znáte?.....</i>	<i>45</i>
<i>Graf 17 - Využil/a jste někdy pomoci výše uvedených organizací?</i>	<i>46</i>
<i>Graf 18 - Sledujete nejnovější informace o nebezpečných či závadných potravinách na internetu?.....</i>	<i>46</i>
<i>Graf 19 - Jaké internetové zdroje znáte?</i>	<i>47</i>
<i>Graf 20 - Jaké je podle Vás postavení spotřebitele na trhu s potravinami?</i>	<i>48</i>
<i>Graf 21 - Myslíte si, že jsou výše pokut ukládané prodejčům či výrobcům potravin v případě pochybení dostatečně vysoké?</i>	<i>49</i>
<i>Graf 22 - Je podle Vás nutná změna kontroly kvality potravin na českém trhu?</i>	<i>50</i>
<i>Graf 23 - Nejčastěji porušované právní předpisy.....</i>	<i>51</i>
<i>Graf 24 - Nejčastější porušení zák. č. 110/1997.....</i>	<i>52</i>
<i>Graf 25 - Provedené kontroly SZPI 2014-2016.....</i>	<i>52</i>
<i>Graf 26 - Provedené kontroly SZPI 2014-2016 - výše pokut a zákazů.....</i>	<i>53</i>

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha č. 1 - Dotazník

PŘÍLOHA Č. 1 – DOTAZNÍK

Dobrý den, jmenuji se Ivana Mikulčáková a jsem studentkou druhého ročníku navazujícího magisterského studia Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně. V rámci studia oboru Veřejná správa a regionální rozvoj zpracovávám diplomovou práci na téma „Ekonomické a právní aspekty ochrany spotřebitele na trhu s potravinami.“ Ráda bych Vás požádala o vyplnění následujícího dotazníku. Všechny získané informace mají důvěrný charakter a budou zpracovány pouze pro účely praktické části diplomové práce. Za ochotu Vám předem děkuji.

1. Pohlaví

- žena
- muž

2. Věk

- 18-35
- 35-50
- 50 a více

3. Dosažené vzdělání

- základní
- středoškolské bez maturity
- středoškolské s maturitou
- vysokoškolské

4. Jakým výrobkům (potravinám) dáváte přednost?

- českým
- zahraničním
- je mi to jedno

5. Zajímáte se o složení potravin?

- ano
- ne

6. Je podle Vás značení potravin dostatečné?

- Ano
- Ne
- Nevím

7. Podle čeho vybíráte potraviny?

- Podle ceny výrobku
- Podle složení výrobku
- Podle jiných kritérií (uveďte prosím jaká.....)

8. Které právní předpisy na ochranu spotřebitele znáte?

- Zákon o ochraně spotřebitele
- Nový občanský zákoník
- Směrnice EU pro ochranu spotřebitelů
- Dokumety OECD týkající se ochrany před nekalými praktikami

9. Které státní organizace na ochranu spotřebitele znáte?

- Česká obchodní inspekce
- Státní zemědělská a potravinářská inspekce
- Státní zdravotní ústav
- Ministerstvo zemědělství
- Státní veterinární správa

10. Které nestátní organizace na ochranu spotřebitele znáte?

- Sdružení českých spotřebitelů, os.s.
- Asociace občanských poraden
- Občanské sdružení pro bezpečnost potravin a ochranu spotřebitele
- Spotřebitel net
- Sdružení obrany spotřebitelů Moravy a Slezska
- Sdružení obrany spotřebitelů – Asociace

- Západočeské sdružení obrany spotřebitelů
- Občanské sdružení spotřebitelů TEST

11. Využil/a jste někdy pomoci některý z výše uvedených organizací?

- Ano
- Ne

12. Sledujete nejnovější informace o nebezpečných či závadných potravinách na internetu?

- Ano
- Ne

13. Pokud byla předchozí otázka ano, vyplňte prosím následující otázku: Jaké internetové zdroje znáte?

- Potraviny na pranýři
- Informační centrum bezpečnosti potravin
- Svět potravin
- Stránky společnosti dTest
- Peklo na talíři
- Informační centrum bezpečnosti potravin

14. Jaké je podle Vašeho názoru postavení spotřebitele na českém trhu s potravinami?

- Dobré
- Špatné
- Nevím

15. Myslíte si, že jsou výše pokut ukládané prodejcům či výrobcům potravin v případě pochybení dostatečně vysoké?

- Ano
- Ne
- Nevím

16. Je podle Vás nutná změna kontroly kvality potravin na českém trhu?

- Ano
- Ne
- Nevím

